

GER

38

Oktober 2001

Dansk Mongolsk Selskab

GER 38

12. årgang – oktober 2001

ISSN 0905-9504

GER er medlemsblad for Dansk Mongolsk Selskab. Bladet udkommer februar, maj, august, november.

Redaktion:

Rolf Gilberg (ansvarshav.)
Jan Koed
Gudrun Lefmann
Bulgan Njama

Artiklernes synspunkter repræsenterer den enkelte forfatters holdninger.

Tryk: One Way Tryk a/s

Oplag: 300 eks.

GER udsendes af Østjyllands Postcenter. Henvendelse vedr. fejl og mangler til det lokale postkontor.

Dansk Mongolsk Selskab
har til formål

- (a) at fremme og udbrede kendskabet i Danmark til mongolerne og deres kultur, især i mongolernes kerneområder i Mongoliet, Kina og Rusland,
- (b) at udgive skrifter om mongolerne,
- (c) at være samlingsorgan for personer, der interesserer sig for mongoler og deres forhold,
- (d) at fremme og udvikle forbindelserne mellem befolkningen i Danmark og mongolerne og
- (e) at støtte kulturelt arbejde blandt mongoler og skabe forbindelser mellem videnskabelige, kulturelle, faglige og folkelige organisationer i de respektive lande.

Dansk Mongolsk Selskab**Æresmedlem:**

HKH Kronprins Frederik

Bestyrelse:

Klaus Ferdinand
Anita Garbers
Rolf Gilberg
Søren Haslund-Christensen
Jan Koed, Gudrun Lefmann
Bulgan Njama, Leif F. Petersen

Internet:

www.danskmongolskselskab.dk

Selskabets adresser:

Formand: Rolf Gilberg
Etnografisk Samling
Nationalmuseet
Frederiksholms Kanal 12
1220 København K
tel: 3347 3207
fax: 3347 3320
epost: rolf.gilberg@natmus.dk

Sekretær:

Vakant.

Kasserer: Jan Koed

Carl Bernhards Vej 15, st.tv.
1817 Frederiksberg C
tel: 3322 3729
fax: 3322 3726
epost: jan-koed@inet.uni2.dk

Girokonto: 784-1582**NGO-projekter:**

Bulgan Njama
Fuglebo 2
2000 Frederiksberg
tel: 3833 2106
epost: dms@dkk.dk
I Mongoliet:
damost@magicnet.mn

Medlemskab:

Kontingent:
150 kr. pr. kalenderår for personligt medlemskab.
250 kr. for husstandsmedlemskab.
500 kr. for firmamedlemskab.
Tillæg for medlemmer bosat i udlandet: 50 kr.
Henvendelse om medlemskab rettes til kassereren.

I begyndelsen af 1920'erne rejste en flok eventyrlystne unge danskere til Ydre Mongoli for at starte et mønsterlandbrug. Som den sidste af danskerne forlod lægen Carl Krebs stedet i 1936. Erindringen om disse nybyggere er endnu så stærk, at mongolerne 80 år efter rejser en mindesten. Læs mere på side 24.

Foto: Jan Koed

Indhold

Bilge og de andre gadebørn	3
Fjernundervisning i Mongoliet	8
Mongolsk kunst og kultur	10
I forsvaret af den mongolske kultur	13
Genopbygning af telegraflinien gennem Mongoliet (II)	14
Er Gobi-almaserne andet end myter?	19
Til minde om danskerne	22
Aktuelt	25
Ny version af Rubrucks rejser	25
Bayanhongor Aimag	26
DMS nyt	27

Bilge og de andre gadebørn

I forbindelse med sin rejse til de nødstedte nomader i begyndelsen af marts i år, fik Leif F. Petersen også tid til at besøge de gadebørn, som DAMOST har taget under sine beskyttende vinger. Bilge, som er drengen i den lyse vindjakke øverst til højre i billedet, får her lejlighed til at fortælle sin egen historie.

Den russiske jeep har kurs mod et af Ulaanbaatars ger-kvarterer i den nordøstlige del af byen. Sammen med Bulgan og Ojuna skal jeg på besøg i HAD, som er DAMOST's gadebørnsprojekt. Der er høj himmel, og solen skinner. Efter en januar og februar måned med minusgrader, der har rundet de 50, er vejret blevet bedre. Tempera-

turen er om dagen oppe på mellem minus 15 og minus 20 grader. Nogle mongoler har smidt de varme skindhuer, og stemningen er her først i marts nærmest forårsagtig.

Ger-kvartererne i Ulaanbaatar består af kilometervis af plankeværk, og bag disse er der små parceller, hvor mange forskellige sociale lag bor i ger (mongolernes filtelt) eller i små huse, der er bygget af alle slags materialer. Ger-kvartererne ser umiddelbart lidt slummede ud, men de er ret godt organiserede, og her bor altså skolelærere og gadebørn side om side.

Vi kører ind i ger-kvarteret, der udgør en labyrint af gader flankeret af plankeværk. Jeepen holder ind til siden. Bag plankeværket ligger en

grund på omkring 1.000 m², 2 små huse og 2 mongolske gerer. Det er her DAMOST's 15 gadebørn fra 2 til 15 år er indlogeret.

HAD

En ung mand kommer os i møde. Det er Bilge, som er socialarbejderassistent på HAD-projektet. Sammen med Galsan, sygeplejeadannede Togsoo og pionérleder Erdenebat har han det daglige ansvar for børnene. Bilge er ikke stor af sig og ligner ikke umiddelbart en ung mand på 21 år. Men han har en rolig og stærk udstråling.

Inden vi går indenfor, viser han mig rundt udendørs, og han forklarer, at om vinteren bor børnene i

de to træhuse. Om sommeren bor de så i de to gerer – pigerne for sig og drengene for sig.

Et træskelet i »haven« viser sig at være deres drivhus. Om sommeren er det dækket af plastik, og her dyrker børnene tomater og agurker. Sidste sommer lærte Peter Asboe fra skoleudviklingsprojektet Bilge kunsten at nippe skuddene på tomatplanterne, så alt ikke ender i grønt. De høstede faktisk 15 kilo tomater og 20 kilo agurker.

Der er også et stykke køkkenhave, hvor børnene havde gulerødder, kartofler, majroer, kål, græskar, radiser og salat. De var i lange perioder selvforsynende med grøntsager.

Velopdragne gadebørn

Børnene har selvfølgelig opdaget os, så snart vi kom, og ind imellem kikker de ud af døre og vinduer – og fniser. Det er på tide, vi kommer indenfor og hilser på.

Børnene er generte, når de pludselig får besøg af en dansker, som sikkert har en slags stor betydning for projektet og for deres fremtid. Forsynet med tolk præsenterer jeg mig og hilser på børnene og siger tak, fordi jeg måtte besøge dem. Jeg roser indretningen af deres hus og

den pæne orden, de holder – og det var der faktisk al mulig grund til.

Voksne mongoler ville tilsvarende have præsenteret sig, sagt pænting og budt velkommen. Men børnene synger i stedet en sang – nogle enkeltvis og andre parvist. I mellemtiden finder andre tegninger og udklip frem, som overrækkes med mongolsk højtidelighed.

Mit kamera bliver trykket af nogle gange, og så går vi alle sammen udendørs og tager et godt gammeldags opstillingsbillede foran huset. Solen skinner dejligt, men vi skynder os alligevel. Temperaturen ligger trods alt mellem minus 15 og 20 grader.

Leaders of the Gang

Sammen med Bilge sætter vi os ud i køkkenet for at snakke lidt mere. Vi får ild på smøgerne, nu hvor vi er alene. Bilge bemærker med et lille smil, at han har røget siden han var 10 år, og at det stadig er lidt underligt at ryge sammen med Bulgan og Ojuna, selvom han nu har været ansat som socialarbejder i næsten et år. Bilge er nemlig et af projektets første gadebørn, som DAMOST tog ind i 1997. Det samme er hans kollega Galsan.

De omkring 15 børn, som DAMOST har reddet fra et usselt liv i storbyens gader og fjernvarmenet, bor i 2 huse - pigerne til venstre, drengene til højre.

Da DAMOST startede op i 1997, var strategien at få kontakt til *The Leaders of the Gang*. Det fik de, for både Bilge og Galsan boede dengang i »Det store Hul« i fjernvarmesystemet under Ulaanbaatars gader – lige ved byens fornemmeste *Hotel Ulaanbaatar*. Her boede 14 børn, som var gadebørnenes ubestridte aristokrati, og Det store Hul var paladset, som de forsvarede mod andre gadebørn, som måtte tage til takke med mindre attraktive huller i fjernvarmesystemet.

Bilge nyder stor respekt i miljøet omkring gadebørnene. Han er sød og venlig over for børnene og ikke til at løbe omkring hjørner med. Han kender alle tricks og fiduser.

Familiefar

Bilge har en kæreste, Ankhzaya, som også var sammen med det første hold gadebørn, og sammen har de drengen Dolgon på 1 år. De bor i ger hele året lige i nærheden af HAD. »Ja, det kan godt være koldt i geren om morgenen«, siger han, »omkring minus 20 grader«.

Om sommeren flytter børnene ind i de to gerer, som også ligger på grunden. Børnenes kreativitet er kommet til udfoldelse på plankeværket.

Bilges kollega – både som eks-gadebarn og socialarbejder – Galsan, har også kæreste og barn. De bor nu i det halmhus, som UNDP forærede DAMOST i sin tid til at huse de første gadebørn.

DAMOST hjalp både Bilge og Galsan med at få et sted at bo. DAMOST »lånte« dem penge til at

kunne flytte ind. De er nu lønede af DAMOST med 50.000 tugrik om måneden, ca. 50 dollars. De betaler stadig af på lånet, men for ikke så længe siden, da Bilge og Ankhzaya manglede penge til en større udgift, fik de afdragene tilbage. Bilge griner, for dengang vidste han ikke, at DAMOST bare lavede en opsparing for ham. Nu er det ingen hemmelighed mere, men de synes fortsat, at det er en god ide at »afdrage« til uforudsete udgifter.

Børnenes drømmerier

Bilge synes, at det i det store hele er nemt at have med børnene at gøre. Selvfølgelig kan de være sure og utilfredse, hvis de f.eks. bliver sat til at rydde op eller sat til andre opgaver. Men generelt er det sådan i Mongoliet, at man selvfølgelig hjælper med alt i hjemmet. Der er ikke ansat folk til at rydde op eller til at lave mad. Det klarer børnene selvfølgelig selv. Der er sat et budget af til de daglige udgifter, og sammen med »lærerne«, Bilge og Galsan, klarer børnene de daglige indkøb.

Alle børnene går i Skole nr. 70. Det er et dagcenter for børn med forskellige handicaps. Tsooz er 15 år og er lidt flov over, at han går i 2. klasse sammen med børn, der er 6 år yngre end ham selv, og Ganba går ikke i skole, fordi han mangler et ben og først fik protese efter skoleårets start. Han starter næste år, og i mellemtiden får han personlig undervisning af en socialarbejder fra DAMOST.

Børnene er rigtig glade for at kunne gå i skole. Det er et privilegie, og de har oven i købet ordentligt tøj og sko at møde op i, så der ikke er noget at være flov over.

»Børnene drømmer først og fremmest om at kunne leve som alle andre, almindelige mennesker«, siger Bilge. Nogle har lidt kontakt til deres forældre, andre slet ikke. Men ifølge Bilge er det savn ikke det store problem, for de har det godt i DAMOST's HAD-projekt. Der er lige Ulana, som har en drøm om at bygge et hus til sin far og sig selv. Han går og samler mursten, og derfor er der den store bunke sten bag huset.

DAMOST er ét af flere udenlandske og mongolske projekter, og som gadebarn prøvede Bilge selv at

Børnenes alder er mellem 2 og 15 år.

være på andre projekter. »Der er bl.a. den store forskel, at andre steder banker lærerne børnene. Det er aldrig sket på DAMOST.«

Den triste historie

Bilges historie er tragisk, men desværre også alt for almindelig. Hans mor var psykisk syg, og forældrene blev skilt i 1981, da Bilge var 2-3 år. Bilge blev sendt til slægtningene i Uvs-provinsen i det vestlige Mongoliet. Familien dér havde i forvejen 13 børn, og Bilge blev nr. 14.

Efter 6 år hos slægtningene i Uvs-provinsen blev Bilge hentet hjem til Tuv-provinsen af sin far. Mor var tilbage, og der var 2 små søskende. Han havde endnu engang fået en familie, som han dårligt kendte. Bilge husker mest, at den stod på en del bank i hjemmet, og at han havde meget dårlige karakterer i skolen. »Der var meget, der skulle laves i hjemmet, så jeg fik vist ikke rigtig tid til at læse lektier.«

Murens fald

Historien om, hvordan Bilge blev gadebarn, er ret typisk for, hvad der skete i Mongoliet efter *Murens* fald. Mongolerne var fulde af forhåbninger til fremtiden, men også uden ret meget at have forhåbningerne i. Tilskuddet fra det tidligere Sovjetunionen var faldet bort, samfundsøkonomien havde det skidt, og arbejdsløsheden voksede dramatisk.

Samtidig gik alt i opløsning. Under den mongolske kommunisme havde Det revolutionære Parti holdt sammen på mangt og meget, også ægteskaber, som haltede, blev diskuteret på arbejdspladsen – og sat på plads, ligesom ægtemandens værtshusbesøg efter lønningssdag fik partiets bemærkninger. Nu var der demokrati og markedsøkonomi, nu kunne man gøre, som man ville.

Der var mange familier, der gik i opløsning i den periode, og der kom

mange gadebørn til i årene efter murens fald. Der var sat noget i gang, som samfundet og familierne ikke havde beredskab til at sætte ind mod.

Gadebarn som 12-årig

I 1991 flygtede Bilge som 12-årig med toget til Ulaanbaatar. Han overlevede i begyndelsen ved at samle flasker, og efterhånden mødte han andre, der var i samme situation. »Der var ikke så mange gadebørn i 1991«, fortæller Bilge. »Det var først i 1996-97, at der kom rigtigt mange.«

I begyndelsen boede Bilge alle mulige steder, i opgange, i kældre og på lofter, men efterhånden blev fjernvarmekanalerne taget i besiddelse. I begyndelsen boede han i nogle af de små huller. Der var kamp mellem børnene for at få et hul for sig selv. Når man havde fundet ét, holdt man det hemmeligt, så man ikke en aften, når man kom hjem, skulle slås for at få det tilbage.

Først i 1996 kom Bilge til Det store Hul. Her levede de som gadebørnenes grever og baroner. De var i alt 14 børn i hullet, og de måtte hele tiden forsvare det i slagsmål med andre børn.

Livet i hullerne

Bilge smiler lidt, når jeg spørger om, hvordan gadebørnene klarer sig i den kolde vinter. »Det er ikke noget problem«, siger Bilge, »der er jo dejligt varmt i hullerne, og man kan bare fjerne isoleringen af rørene, så bliver der ekstra varmt.« Men Bilge fortæller også, at det selvfølgelig ikke er alle børnene, der har gode huller. Nogle må så klare sig med opgange og kældre, og det er også blevet sværere, fordi der mange steder er voksne vagter, som bor i opgangene. De er ansat af beboerne til at holde gadebørn, tyveknægte og

DAMOST er et Danida-finansieret udviklingsprojekt, som Dansk Mongolsk Selskab har ansvar for i samarbejde med den mongolske søsterforening Mongolsk Dansk Selskab og *National Center for Children*. Socialpædagogernes Landsforbund har støttet op om projekterne siden disses start i 1997.

DAMOST arbejder primært med uddannelse af socialarbejdere. DAMOST afholder kurser overalt i landet, og som en del af kursusaktiviteten iværksættes også projekter lokalt.

Desuden har DAMOST i HAD et vellykket projekt med gadebørn og i »Familieprojektet« et overordentligt vellykket forebyggende projekt for understøttede familier. DAMOST's resultater har været så vellykkede, at Mongoliets socialminister i januar på TV erklærede, at DAMOST's Familieprojekt skulle danne mønster for det sociale arbejde i hele landet.

På DAMOST er der ansat i alt 14 mongolske medarbejdere. Fra Danmark har Bulgan Njama den koordinerende rolle, og desuden er der en stab af velkvalificerede konsulenter, der på skift en gang i kvartalet rejser til Mongoliet og afholder kurser for og sammen med de mongolske medarbejdere. Holdet består af Knud Byskov, Jesper Holst, Annelise Jakobsen, Peter Kristensen og Bent Madsen. LFP

fulde folk, der tisser i opgangene, væk fra disse.

Da han boede i Det store Hul, skiftedes de til at gå på gaden, så der hele tiden var nogen hjemme. Da

Børnene sover i etagesenge, der er dekoreret med traditionelle mønstre.

jeg spørger, om det ikke er svært hele tiden at skulle stjæle eller tigge sig til penge, mad og tøj, får Bilge smilet frem igen. »Nej, det er ikke svært. Det er tværtimod let, alt for let at stjæle. I stormagasinerne eller på markedet, hvor der er mange mennesker, er det ingen sag. Det er alt for let at være lommetyv«, siger Bilge.

»Efter jeg havde været en tid på DAMOST's gadebørnsprojekt, var jeg kommet i arbejde på tekstilfabrikken. Jeg havde fået et sykursus på DAMOST sammen med to af pigerne. Det var jeg både flov og sur over; men det var betingelsen for, at jeg fik et arbejde. Jeg arbejdede 10 timer om dagen, og jeg tjente 14.000 tugrik om måneden (ca. 14 dollar). Det var sådan, at jeg opdagede, hvor forkert det var at stjæle fra andre. Jeg opdagede, hvor meget arbejde, der skulle til for at tjene så lidt penge. Jeg har aldrig stjålet siden.«

Om livet i hullerne forklarer Bilge videre, at der bliver drukket alt for meget. Selv små børn drikker for

meget, og det er tit billig, hjemmelavet, kinesisk spiritus. Børnene bliver syge af det, og der er også nogle, der dør. Han drak også selv meget som gadebarn. Til gengæld sniffede han aldrig. Bulgan og Bilge husker tilbage på dengang, da Bilge blev båret – skidefuld – op af Det store Hul, mens filmen om gadebørnene blev optaget. »Ja, det er rigtigt, jeg var fuld hver dag – dengang.«

DAMOST – anderledes

Bilge har tit som gadebarn været samlet op af politiet og anbragt på institution for gadebørn. »Der fik vi tit bank«, siger han. »Jeg har været på en 4-5 stykker, inden jeg kom til DAMOST. Jeg kom også på et internationalt projekt, hvor de ville have, at vi deltog i bøn og den slags.« »Men er du religiøs?«, spørger jeg. »Nej, men jeg lod som om, og så fik vi mad og alt muligt. Jeg var ikke ret længe af gangen på de andre projekter.«

»Det var noget andet på DAMOST. Der er det forbudt at banke børnene. De lyttede til os, og de havde respekt for vores meninger

og interesser. Da DAMOST etablerede det første gadebørnsprojekt, inviterede de os på cafe, så vi kunne snakke om det. Vi havde også meget mere frihed. DAMOST er meget anderledes, og de sætter en masse gode aktiviteter i gang – noget, der interesserer os.«

»Jeg lærte at gå på arbejde i DAMOST, og jeg lærte at klare mig selv i min ger sammen med min kæreste.« Bulgan fortæller om, hvor travlt Bilge havde det, da Ankhzaya fødte Dolgon på hospitalet. Han syede det linned, som mongolerne lige som russerne anvender til at »vikle« spædbørn ind i. Han var konstant på farten for at låne penge og købe ind, så alt var parat til Ankhzayas hjemkomst.

»Tekstilfabrikken gik dårligt, og de havde svært ved at betale løn til Bilge«, siger Bulgan. »De havde lovet DAMOST, at de ville være ansvarlige, hvis gadebørnene passede deres arbejde. Det gjorde Bilge, og de holdt deres løfte.« »Så fik jeg sidste år et tilbud om at blive socialarbejder-assistent i HAD-projektet sammen med Galsan. Det har været det bedste år i mit liv.«

Da den nye gruppe af gadebørn blev etableret i 1999, hentede Bilge sine to små søskende til projektet. Bilges mor var stadig syg og forsvundet fra hjemmet, og Bilges far drak. Nu har Bilge taget ansvar for sine små søskende.

Bilge er glad for gadebørnene, og han tror, at de er glade for ham. Han har selv et meget tæt forhold til Ojuna, som er chef for det pædagogiske arbejde med børnene. Han er ikke et øjeblik i tvivl om, at Ojuna er den, som børnene allerbedst kan lide. Heldigvis var Ojuna lige gået ud til bilen, så vi kan bevare det som en hemmelighed. ■

Tekst og foto: **Leif F. Petersen**

Artiklen har tidligere - i let forkortet form - været bragt i *Socialpædagogen* 11/01.

Fjernundervisning i Mongoliet

Som tidligere beskrevet i GER (34), har Dansk Mongolsk Selskab igangsat et toårigt fjernundervisningsprogram for socialarbejdere i Mongoliet med økonomisk støtte fra Danida.

Jeg er lige kommet hjem fra et af de afholdte kurser i Mongoliet og vil give en beskrivelse af projekterne og fjernundervisningsprogrammet. Vi er 6 konsulenter fra Danmark tilknyttet projektet, som på skift rejser til Mongoliet. Bulgan Njama er en af konsulenterne samt koordinator og ansvarlig for projektet.

Fjernundervisningen startede i år 2000 og slutter marts år 2002. Målet er at udvikle teoretiske forståelser og praktiske handlemuligheder for socialt arbejde med gadebørn og fattige familier i en mongolsk social og kulturel sammenhæng.

Kursets form og organisering er en vekslen mellem fælles *workshops*, selvstudier i lokale studiegrupper, lokale *workshops* med vejleder, gennemførelse af små undersøgelser, øvelser samt sociale udviklingsprojekter med systematisk erfaringsopsamling til brug for videreudvikling af socialt arbejde.

Der er udvalgt 7 aimager (amter) hvor 4 medarbejdere er tilknyttet hver aimag. Områderne er udvalgt i samarbejde med mongolerne og har rettet fokus på specielt belastede områder, hvor arbejdet med gadebørn og deres familier var påkrævet. Kurssets deltagere er alle personer, der arbejder med gadebørns- og fa-

milieproblematikken i den pågældende aimag, og kursisterne er bredt repræsenteret fra socialarbejdere, sundhedsarbejdere, repræsentanter fra børnepolitiet, repræsentanter fra uddannelsessystemet og repræsentanter fra NCC (*National Center for Children*) m.fl.

Der vil i alt blive afholdt 6 kurser over 2 år, og vi har p.t. afviklet det 4. kursus.

På kurserne er der blevet lagt vægt på formidling og diskussion af teoretisk viden og praktiske erfaringer med socialt arbejde samt gennemførelse af konkrete udrednings- og beskrivelsesprojekter med efterfølgende erfaringsopsamling. Kursisterne har igangsat sociale udviklingsprojekter med efterfølgende erfaringsopsamling. Alle udviklingsprojekterne er blevet etableret i foråret 2001, som jeg senere vil beskrive.

Der vil som afslutning på projektet og på baggrund af de gennemførte kursusaktiviteter, såsom fællesdiskussioner, selvstudier, beskrivelsesopgaver samt udviklingsprojekter blive udarbejdet en håndbog i socialt arbejde, der bygger på mongolske erfaringer og forhold.

Vi tilstræber at afslutte fjernundervisningen med en konference for socialarbejdere i Mongoliet afholdt marts 2002 i Ulaanbaatar, hvor håndbogen og projekterne vil blive præsenteret.

Indholdet af kurserne har følgende temaer:

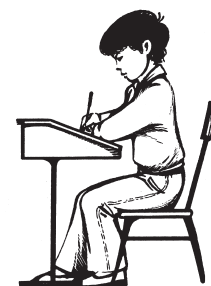
1. kursus Samfundsudvikling og socialt arbejde, normalitet og afvigelse, socialt arbejde mellem hjælp og kontrol og socialarbejdets etik. Kursisterne skulle arbejde med en række grundproblemer og forberedes på den efterfølgende selvstudieperiode.

2. kursus Udviklingspsykologiske teorier og forståelse, børns opvækstvilkår i Mongoliet, socialiseringsteorier og forståelser – opdragelse og almindelige opdragelsesproblemer. Udover at arbejde med ovennævnte områder blev kursisterne forberedt til en efterfølgende selvstudieperiode.

3. kursus Staten og det civile samfund, modernisering, relationer og identitetsdannelse, køn, kultur og identitet, de nære og de professionelle relationer, det tredje netværk, frivillige i socialt arbejde og socialt netværksarbejde. Hvert projekt var på dette tidspunkt færdigt med en forundersøgelse og et udredningsarbejde, som er blevet brugt som udgangspunkt for etablering af de endelige projekter. Selvstudiet skulle planlægges med henblik på projektarbejdets igangsætning.

4. kursus Forebyggelse: teori, metode og interventionsformer, etik i det forebyggende arbejde, familiens situation i Mongoliet, familiearbejde, rådgivning og vejledning og samtalen som en del af det profes-

sionelle arbejde. Der arbejdes videre med gennemførelsen af det igangsatte udviklingsarbejde.

5. kursus Kulturteori, organisations- og virksomhedskultur, arbejde med kultur og kulturforandring, socialpædagogisk arbejde med kulturprojekter som f.eks. drama, *gøgl*, *happenings* og formidling. Evaluering og ideudveksling af udviklingsprojekterne samt begyndende planlægning af 6. kursus.

6. kursus Endelig afrapportering af de gennemførte udviklingsprojekter vil blive fremlagt, og vi skal diskutere projekternes fremtid. Dette vil blive afslutningskurset på uddannelsesforløbet og vil blive afholdt marts 2002 med en konference for socialarbejdere i Mongoliet.

Jeg var i Mongoliet i juni måned, hvor 4. kursus blev afholdt. Det var en fantastisk opløftende oplevelse at høre og opleve, hvor velfungerende de ansatte i projekterne arbejder. Alle projekter er kommet i gang med stor succes. De har alle fået støtte og opbakning fra lokalmyndighederne, som yder økonomisk og moralsk bistand, og de har alle iværksat et godt tværfagligt samarbejde, hvor de bruger hinanden til rådgivning, ideer, inspiration, erfaring og lån af materialer m.m.

Projekterne afholder kurser internt i lokalområdet for børn og familier, hvor de selv er med til at planlægge indholdet – det kan være

temaer som, hvad vil det sige at bo på gaden? Hvordan kan familierne hjælpe hinanden indbyrdes? Og der har været kurser om hygiejne, smitsomme sygdomme og helbredet.

Projekternes medarbejdere afholder ligeledes eksterne kurser, hvor kurserne henvender sig til deltagere, der arbejder professionelt. Kursernes indhold har hovedsageligt været inspireret af de temaer, der er beskrevet ovenfor. Afholdelse af eksterne kurser og en masse forskellige aktiviteter i lokalområderne bevirker, at der er mange forskellige mennesker involveret i de enkelte projekter. Deltagelsen omkring projekterne har forgrenet sig i lokalområderne og bliver stille og roligt udvidet med nye initiativer og nye medarbejdere.

Alle gadebørnene tilknyttet projekterne har fundet deres familier og samtlige børn er startet i skole. For nogle af børnene er der etableret specialundervisning, da de aldrig har været i skolesystemet tidligere. Alle familierne, der er tilknyttet projekterne, har individuelle aftaler omkring arbejde i projektet, aftaler om deltagelse i kursusforløb eller andre aftaler, der fastholder familierne i at møde hver dag og vise selvstændigt initiativ omkring eget liv.

Samtlige projekter har fået meget stor opmærksomhed i de lokale medier, og nogle af projekterne har private sponsorer, der støtter projekterne økonomisk.

Vi har i konsulentgruppen vægtet, at det skulle være de samme

kursister, der skulle følge fjernundervisningskurset hele vejen igennem for at skabe kontinuitet i det videre arbejde, hvilket også ser ud til at lykkes. Der har været nogle få udskiftninger.

Vores håb og mål er, at projekterne bliver økonomisk selvforvaltende, så de er i stand til at videreføre arbejdet med gadebørn og familiearbejdet uden økonomisk støtte fra Dansk Mongolsk Selskab og Danmark.

Vi er på nuværende tidspunkt meget optimistiske, og til slut skal nævnes, at uden det meget store samarbejde med DAMOST-medarbejderne ville det være svært at gennemføre fjernundervisningsprogrammet.

Medarbejderne sikrer koordinationen i Mongoliet. De sørger for at besøge projekterne, at opsamle og udarbejde problemstillinger til kommende kurser og sikre koordinationen mellem de danske udsendte medarbejdere og de mongolske ansatte medarbejdere på projekterne. ■

På konsulentgruppens vegne:
Annelise Jakobsen

Mongolsk kunst og kultur i dag og i morgen

Dette indlæg blev givet på engelsk den 31. marts 2001 i Bloomington, USA, ved et seminar, som dels fejrede det amerikanske 'The Mongolia Society's 40 års jubilæum, dels var Den 8. årlige konference for Central-Eurasatiske Studier. Indlægget bringes på dansk i en let forkortet form med Maijargals tilføjelse. Hun er gift med den mongolske ambassadør til USA.

Kultur er den arv, som vore forfædre har efterladt til os, og som vi til gengæld skal give videre til vore børn. Kultur er meget mere end underholdning. For at blomstre må en kultur trække næring fra sine nedarvede rødder. Vor kulturelle arv handler ikke kun om vor fortid. Den handler også om at befæste vejen til fremtiden. Når det kommer til stykket, er kultur det, der gør livet værd at leve.

Kultur er et spejlbillede af os selv, et vindue til verden. Den fylder vor sjæl, vor ånd og vor opfattelse af os selv som samfundsborger og som menneske.

Kultur er grundlaget for vort samfund.

Kultur er det som inspirerer os som mennesker. Kulturel udvikling er lige så vigtig som økonomisk udvikling. Vi kan og skal arbejde for at bevare, fremme og stimulere væksten af vor nationale identitet og vore kulturelle muligheder til gavn for det mongolske folk.

Vor nationale kulturs rigdom og variation repræsenterer en stor skat for hele menneskeheden. Vor ver-

den ville blive utroligt kedelig, hvis vi alle tænkte, talte og levede på helt samme måde. I en verden, hvor information er magt, må ungdommen i alle sammenhænge og i ethvert samfund både have mulighed for at høre beretninger om deres forfædre og sætte deres egne fingeraftryk på den moderne kulturs fremtid.

De sidste 10 års demokrati og markedsøkonomi har været en stor udfordring, især når det gælder mongolernes kunst og deres kulturelle liv. Den vigtigste landvinning for kunstnere og andre inden for kulturområdet i denne periode har været opnåelsen af den kunstneriske frihed til uden begrænsninger at kunne udtrykke sig selv inden for alle grene af kulturlivet. Det er for deres vedkommende det vigtigste resultat af demokratiet. Derfor kommer både den traditionelle mongolske kunst og forskellige former for moderne kunst – herunder den frit eksperimenterende kunst – til fuld udfoldelse i disse år.

Men med det totalitære systems fald, herunder især den ideologiske opløsning, fik de kulturelle institutioner ikke længere statsstøtte. De undgik ikke den fri markedsøkonomis besværlige regler og hårde betingelser. Det medførte, at mange måtte holde op som kunstnere. Processen med at decentralisere kunstens institutioner var meget intensiv. Den mongolske nation stod ansigt til ansigt med problemer, som var helt nye og udfordrende. Hvad skulle man fx stille op med kulturelle institutioner af national betyd-

ning som fx Det akademiske Teater for Klassisk Kunst, Det nationale akademiske Teater for Drama, Det statslige Centralbibliotek, Naturhistorisk Museum, Det nationale Kunstmuseum og så videre.

Samtidig blev der med stor energi skabt nye institutioner. Vi har nu fået »Teatret for den enkelte Kunstner«, som er et meget interessant teater, der laver satire. Mange nye små grupper af folkløst tilsnit, cirkus og ballet er blevet dannet i de seneste år. Disse nye grupper var mere fleksible og mobile i deres aktiviteter. De begyndte deres virke på steder, hvor turisterne kommer, og tog på turné rundt om i verden med mongolske forestillinger.

Til trods for at det ofte var umådeligt hårdt for visse kunst- og kulturinstitutioner at holde skruen i vandet og overleve i det nye politiske, økonomiske og sociale klima, har de sidste 11 års demokrati været til stor fordel for de mongolske kunstnere. Det har været meget produktive år, hvor de har gjort en stor indsats: udstillinger med mongolsk kunst – både den klassiske mongolske zurag-stil og moderne samtidskunst – har i Asien, Australien, Europa og Amerika fået stor opmærksomhed og positiv omtale. Vi var fx vidne til den store succes, som den første udstilling af moderne mongolsk samtidskunst opnåede i Alexandrias gamle bydel i USA i 1997.

Det var et resultat af den kunstneriske frihed, som blev opnået under de demokratiske forandringer i Mongoliet.

Det var et resultat af at bryde med dominansen fra den såkaldte socialrealisme, som kuede de mongolske kunstneres talent og skaberevne i næsten 70 år, en periode hvor talentet kun havde beskedne muligheder for at vokse og komme til udtryk.

Det var et resultat af en intensiv eksperimenteren med og søgen ef-

ter at genopdage den traditionelle mongolske kunsts værdier og kombinere den med tendenserne i den moderne kunst.

Disse forandringer skete ikke kun inden for de klassiske kunstarter. Vi har fået en temmelig ny, men allerede veletableret rock- og popkunst, en underholdnings- og modeindustri. Det er helt klart et nyt tegn på fremskridt inden for den mongolske kunst i et samfund præget af stadig stærkere brydninger mellem de kunstneriske udviklingstendenser i Øst og Vest. Man kan se tegn på denne udvikling overalt i Mongoliet.

Ulaanbaatar er ikke kun veletableret som landets hovedstad, men også som det største center for Den årlige Poesifestival, for konkurrencer mellem de bedste sangere inden for såvel den internationale klassiske sang som den traditionelle mongolske sang. Endvidere afholdes der forskellige festivaler inden for moderne musik.

Mindre byer som Erdenet, Darhan og aimag-centrene har fornøjelsen af være værter for berømte kunstnere og grupper fra Ulaanbaatar eller fra forskellige fremmede lande. De mongolske teatres repertoire i Ulaanbaatar blev beriget med stykker af forfattere, som var helt nye for det mongolske publikum, fx Samuel Beckett, Tennessee Williams og Metterlink. Mongolske kunstnere, skuespillere, forfattere og producenter var ualmindeligt heldige ved at leve i en tid, hvor de havde mulighed for at udvide deres horisont og dermed berige vor kultur, at udtrykke vore værdier, vor identitet, vor arv og vore håb for fremtiden.

Mongoliet er ved at blive et af de mest åbne lande i verden over for fremmede kulturers indflydelse. Landet har i hundredvis af aviser og et tocifret antal TV- og radiostationer. De nyeste film fra USA og andre lande vises i de mongolske bio-

Temuulen Jugder

grafer næsten samme dag, som de har premiere i deres hjemlande.

På dette sted vil jeg gerne citere Mahatma Gandhi: »Jeg ønsker ikke at bygge mure omkring mit hus til alle sider, og at mine vinduer skal skoddes til. Jeg ønsker, at alle landes kulturer frit kan blæse rundt om mit hus, men jeg nægter at blive blæst omkuld af nogen af dem.«

Jeg tror, at det vil være klogt af os at tage ved lære af hans ord i dag.

I denne globaliseringens tidsalder, hvor markedsøkonomien udvikler sig på tværs af grænser, føler samfundene sig under pres for at blive mere ens. Når vi er fælles om ideer, produkter og teknologi, lærer vi hinanden meget bedre at kende. Derfor ønsker vi, at alle landes kulturer »blæses rundt« om vore huse så frit som muligt. Men vi ønsker ikke, at de skikke, de traditioner og den historie, der gav den mongolske kultur og det mongolske samfund sit unikke præg, blæses omkuld i denne proces, fordi vor kultur er vor nations hjerte. Det er lige så af-

gørende for vor eksistens som steppen, søerne og floderne, der udgør det geografiske rum, hvori vi lever. Det er vor nations fælles erfaring, den største velsignelse videregivet til os gennem generationer, vor grundlæggende arv til fremtiden.

Med begyndelsen på det nye årtusinde er Mongoliet tvunget til at svare på spørgsmålet om, hvordan det ønsker at bevare sin kulturelle identitet samtidig med, at det oprettholder en balance, der tillader os at deltage fuldt ud i den globale kultur. Gennem bøger og tidsskrifter, radio og fjernsyn, film, multimedia, kunst og teater, museer og historiske steder, hjælper den mongolske kultur os med at forstå og påskønne vort liv som mongoler. Vi er alle deltagere i den spændende proces, der former og udvikler vor kultur. Vi bør udvikle en bred vifte af aktiviteter inden for de forskellige kulturretninger baseret på kulturens og kulturarvens fem facetter: skabelse, fremstilling, fordeling, støtte og bevaring.

Da en bæredygtig udvikling og et rigt kulturliv er indbyrdes afhængige, har kulturpolitikken fokuseret på at øge samarbejdet mellem regeringen, forretningsverdenen og andre institutioner i samfundet. Kulturens rolle i den sociale forandringsproces er blevet tillagt større opmærksomhed.

Mange forandringer er allerede sket inden for kunst og kultur i Mongoliet. Vi vil ikke vende tilbage til den totalitære måde at udtrykke os på og fortolke livet inden for rammerne af en bestemt ideologi.

Den mongolske regering har taget skridt til at udarbejde objektive rammer for støtte til kunstnere, designere og kunsthåndværkere ved at præcisere og beskytte deres interesser, ved at skabe nye samarbejdsformer mellem kulturområdet og uddannelsessystemerne, ved at tildele tilstrækkelige re-

surser til uddannelse, forskning og kulturformidling og ved at forny den traditionelle definition af kulturarv.

Mongoliet formulerer i disse år mange mål og kæmper med udfordringer for at videreudvikle kunsten og kulturen med henblik på at opbygge et bæredygtigt samfund. Det er nødvendigt at formulere en bred kulturopfattelse for at sikre, at den forbliver det centrale element i al udviklingspolitik.

Vi må støtte ny forskning i kulturpolitik på både nationalt og internationalt niveau.

Vi må skabe en tættere samhørighed mellem kulturpolitik og udvikling.

Vi må styrke kunstnerens rolle, så den skabende kraft bag vort kulturelle udtryk bliver en uadskillelig del af den politiske udvikling.

Vi må også anerkende, at det civile samfund og den private sektor har en central rolle at spille i denne sammenhæng. Ved en »bred« kulturopfattelse mener jeg, at vi må forstå, at skaberevne inden for kulturområdet er hjørnesteinen i en bæredygtig udvikling. Verden undergår grundlæggende forandringer i informationstidsalderen. I takt med at de økonomiske, sociale og kulturelle grænser falder, er det vigtigt at sikre sig, at de teknologiske muligheder styrker samfundene og forstærker og spreder de kreative kræfter.

Alle lande ønsker at drage fordel af de nye globale netværk og de økonomiske muligheder, der skabes af nye kulturformer på informationsmotorvejen. Samtidig ønsker alle lande også at sikre de skikke, traditioner og den kulturarv, som har gjort hvert enkelt land til noget særligt.

I dette miljø af forandringer bliver internationale relationer og nationale kulturprojekter i stigende omfang forbundet. Internationalt samarbejde inden for det kulturpoli-

tiske område kræver, at regeringerne håndterer udfordringerne i fællesskab.

Verdenssamfundet står overfor visse fælles udfordringer:

- at fremme kulturel og sproglig forskellighed.
- at fremme kunstnerens rettigheder.
- at møde en fremtid præget af teknologi og globalisering og samtidig bevare kulturarven og selvstændigheden.
- at skabe balance mellem respekt for kulturel forskellighed og fordelene ved en liberalisering af den internationale handel og investeringer.

Den seneste kulturpolitiske konference i UNESCO understregede, at kulturpolitikken »skal indpasse nye udfordringer inden for kunsten og den kulturelle arv og samtidig overskride disse områder for at opfange udviklingen og fremme pluralismen. Endelig skal den pleje den sociale sammenhæng og skabertrangen«.

Kulturen er et folks sjæl og selve essensen i det nationale tilhørsforhold. Kulturen spejler vor historie, vore værdier, vore drømme og vort syn på verden. Kulturen indtager hæderspladsen i ethvert menneskes og nations hjerte.

Kære venner. Jeg er sikker på, at vi alle vender hjem med en fornyet følelse af ansvar for sammen at nå disse mål. Tak! ■

Maijargal Sanjmyatav

Temuulen Jugder er en ung kvindelig maler, der har udstillet i USA, Tyskland og Mongoliet. Titlen på hendes billede er *The Winds of Spirit*. Man kan se flere eksempler på hendes kunst på hjemmesiden <http://members.aol.com/temuulen>

Det ældste mongolselskab

Det mongolske selskab i USA, *The Mongolia Society, Inc.* blev grundlagt for 40 år siden i New York, men allerede året efter i 1963 flyttede man selskabet til Bloomington. Det blev fejret med et seminar 31. marts og 1. april 2001 og en udstilling på universitetet i Bloomington, Indiana. Man havde valgt, at seminaret skulle falde sammen med Den 8. årlige konference for Central-Eurasiatiske Studier.

Blandt emnerne var:

- Mongolske studier: problemer og muligheder i et transnationalt perspektiv.
- Filosofi og sprog
- Samfund og kultur
- Central- og Indreasiens historie
- Økonomi og forretninger
- Mongolsk kultur: kontinuitet og forandringer
- Centralasien, stater og samfund i forandring
- Mongoliet i dag
- Sammenlignende studier af kulturelle traditioner
- Mongolsk filmfestival

Det amerikanske mongolselskabs formand, Henry Schwartz havde alvorlig sygdom i sin familie og måtte derfor være fraværende. Næstformanden (*vicepresident*, som det hedder på amerikansk), John Krueger, måtte overtage ledelsen af begivenheden. Det gjorde han på en meget elegant og korrekt måde til alles tilfredshed og glæde. Krueger læste i sin tid (1950'erne) mongolsk i København hos Kaare Grønbech. John Krueger taler, læser og skriver stadig dansk. RG

I forsvaret af den mongolske kultur

Den buddhistiske kunsttradition er først nu ved at få sit gennembrud, efter at den har været undertrykt af kommunisterne siden 1920'erne. Forrest i kampagnen for at genoplive de traditionelle kunsthåndværk finder vi *The Mongolian Institute of Buddhist Art* (MIBA), som har undervist studerende gennem de sidste 6 år. Med hjemsted i Ulaanbaatar er det MIBA's hensigt at kunne imødekomme efterspørgslen efter buddhistiske kunstspecialister fra de forskellige aimag-klostre. Efter 4 års undervisning kan eleverne gå til eksamen i buddhistisk kunst.

– Da den kommunistiske undertrykkelse tog til, gik religionen under jorden, og den kunstneriske formåen og de praktiske færdigheder gik i realiteten til grunde. Resultatet var, at der findes en stor mængde dårligt udførte buddhistiske ikoner fremstillet af ukvalificerede kunstnere, siger Purevbat, direktør for MIBA.

Det er MIBA's mål at afhjælpe dette problem. Purevbat siger, at buddhistiske statuer skal udføres efter strenge regler. Fx skal formen på Buddhas hænder og hans ansigtsudtryk være korrekt – ellers er det hele meningsløst.

Eleverne studerer 47 forskellige emner inden for 5 hovedkurser: malning, billedhuggerkunst, træskærerarbejde, smedearbejde og håndarbejde. Af andre fag kan nævnes tibetansk sprog, engelsk og EDB-studier. Efter at have gennemgået de grundlæggende kurser kommer eleverne i mesterlære.

B. Ooluun

Øverst: Purevbat er selv en engageret lærer på kurserne. Nederst: Den 82-årige, tømreruddannede Jamyangarav, er ekspert i traditionel, mongolsk byggeskik.
Foto: Barbara Hind

I den koreanskfødte Kim Sun Jeong har lama Purevbat fundet en loyal medkæmper i forsvaret af den traditionelle mongolske kunst og kultur:

– Mens jeg studerede tibetansk tanga-maling i Indien, kom jeg i berøring med bøger om mongolsk-buddhistiske malerier. Jeg blev forbavset over at se, at mongolerne, som jeg ellers opfattede som en nation af krigere, var i besiddelse af en højt udviklet kunstnerisk formåen. Deres malerier kombinerede den fine detalje i den tibetanske tanga med den store skala og en stærk energi. Det fascinerede mig. Til mit store held mødte jeg Purevbat, en ung munk fra Mongoliet. Vi stu-

derede tangamalingens kunst og kunsten at skabe mandalaer hos de samme tibetanske mestre.

Efter mit møde med Purevbat for 10 år siden har jeg støttet ham i hans arbejde, i hans engagerede forsøg på at genoprette den ødelagte mongolsk-buddhistiske kultur. Purevbat's vision rummer ikke blot de kunstneriske discipliner som malning og billedhuggerarbejde, men også musik, dans, astrologi, medicin, etnologi og filosofi.

Purevbat håber, at det vil blive muligt at udpege en studerende fra hver aimag til oplæring ved Gandan-klostrets afdeling for kunst. Det vil kunne sikre, at traditionerne inden for den mongolsk-buddhistiske kunst holdes i hævd også i fremtiden. Til dette formål søger Purevbat sponsorer, der er villige til at støtte de studerende, mens de er under oplæring. Han søger også om støtte til at indsamle religiøse kunstgenstande fra hele Mongoliet, genstande som i stort omfang bliver opkøbt af fremmede og forsvinder ud af landet.

Man kan komme i kontakt med Kim Sun Jeong på adressen *Buddhist Centre of Culture & Art, Gandan Buddhist University, Gandantekchenling Monastery, Ulaanbaatar, Mongolia.*
epost: mibakim@hotmail.com

Genopbygning af telegraflinien gennem Mongoliet (II)

1921-1923

Landskabet fra Urga nordefter mod Kiachta er slet ikke så lidt vanskeligere at navigere i end syd for Urga. Lige udenfor Urga må man straks over det høje, vanskeligt tilgængelige bjergpas Tologoika, som vi passerede i en let snestorm, så vi var nær ikke kommet ned på den anden side, hvor vejen er skåret ind i bjergsiden og falder brat af mod en dyb afgrund på den anden side. Der er et utal af større og mindre bække, åer og floder at passere, hvad dog gik ret nemt, da alt var tilfrosset undtagen Yero-floden, som vi måtte passere på en midlertidig bro af løse træstammer, der rullede væk under os, lagt ovenpå et meget vaklevorent stillads. Værre var de mange ret høje bakker og bjergpas, vi måtte passere, men det gik godt alltsammen.

På vej mod Kiachta ved den russiske grænse passerer Albertsen Yero-floden på en temmelig vakkelvorn bro, nov. 1921.

Syd for Urga er der absolut ingen skov før lige udenfor byen, men nord for Urga findes der små skove overalt især på bjergenes nordskrånninger. Jo længere man kommer nordpå, jo større bliver skovene. Fra Yero-floden til meget tæt op imod Kiachta synes det meste af landet at være dækket af store skove, ligesom også landskabet bagom Kiachta, når man kommer sydfra, synes at være én stor skov, men det kan Kiachta-folkene vel bedre fortælle om.

At det også må være gået varmt til mellem Urga og Kiachta under opstanden, derom kunne der ingen tvivl være. De mange ret velstående russiske og kinesiske gårde, der tidligere flankerede denne vej i næsten hele dens udstrækning igennem den frodige Khara-dal og nordefter – landsbyer som Boroti, Khara, Baingol og hvad de nu alle hed – var kun sværtede ruinhobe. Kun ganske enkelte steder havde dristige folk taget

fat på at genopbygge deres gamle hjem.

De sidste få miles ind til Maimachin (mongolsk Kiachta, nu omdøbt til Altanbulak (Guldkilden)) var uhyggelige. Så langt vi kunne se var bakkeskrånningerne oversåede med lig. Blodige slag må være blevet ud-kæmpede her, hvor Baron Ungern da også prøvede sine kræfter mod Den røde Hær – og tabte. Det syn, der mødte os, da vi nåede ind til Maimachin, skal jeg sent glemme. Hvad der i sin tid så ud til at have været en stor rig by, var nu kun en stor sværtet ruinhob. Kun et stort tempel og den nærliggende telegrafstation var undgået flammerne, alt andet var faldet som offer for Den røde Hane under de vilde kampe, der fandt sted medens rødt, hvidt og gult og Chinggis Khans halvvilde efterkommere brødes om overherredømmet i Mongoliet.

Turen til Kiachta tog os godt halvanden dag, og modtagelsen dér

Albertsen kører ind i den russiske by Troitzkosavsk umiddelbart nord for den mongolsk-russiske grænse, nov. 1921.

Danskere i det fremmede. Fra venstre mod højre ses: Rasmussen, Jensen, hr. og fru Richardt og Albertsen, Troitzkosavsk, nov. 1921.

Store Nordiske Telegrafskabs kontor i Kiachta, nov. 1921.

var ulejligheden værd. Ikke for ingenting har det danske hus i Troitzkosavsk blandt alle, der har besøgt det – og det er vist mange mellem år og dag – været omtalt med en vis ærefrygt som det gæstfrie hus i mange, mange miles omkreds. Richardts er værtsfolk uden lige af den slags, som tager sig det meget nær, om man tilfældigvis skulle møde op med en mindre god appetit, hvad man dog nu sjældent gør i de egne.

Familien Richardt og staben i Kiachta burde have deres eget kapitel, som vel også dem, der holdt skansen i Irkutsk igennem revolutionens rædsler. Hvad de folk har måttet gå igennem af rædsler og nervespændende perioder grænser til det utrolige, og dog hører man dem sjældent kny. Måske er det fordi, de har hænderne så fulde med kampen for det daglige brød, at de ikke kan få tid til at skrive om deres genvordigheder.

Det var med sorg i sind, at jeg efter et par uforglemmelige dage måtte sætte kursen mod Urga igen, men der lå jo nu mit arbejdsfelt.

Den 7. december 1921 var vi endelig kommet så vidt med forhandlingerne, at jeg kunne returnere til Kina i selskab med en mongolsk kommission, der skulle ned for at forhandle videre i Peking.

Vi havde en ualmindelig hurtig tur ned til Kalgan, idet vi forlod Urga den 7. ved middagstid og nåede Tuerin ved midnatstid samme aften. Den næste morgen var vi på farten igen, allerede før solen var oppe, da vi havde holdt maskinerne gående fra tid til anden i løbet af natten, så de var varme og parate til at rulle af sted, så snart vi havde skyllet et par krus kogende varm te ned gennem vore kolde halse.

Samme aften passerede vi Udde lidt efter solnedgang fast besluttede på at fortsætte til Erhlien den nat, men grænsevagten stoppede os og forbød os at fortsætte indtil næste morgen. Den tredje dag passerede vi Erhlien ved middagstid, Pangkiang ved femtiden om eftermiddagen og nåede den svenske missionsstation ved Hallongosso ved midnatstid. (Kort over ruten s. 22 i GER 37 – red.anm.).

Vi nåede Kalgan den fjerde dag ved middagstid. Det var kun godt 3 dages kørsel, en rekord for den sæson. Vi var i selskab med en anden vogn, der førtes af en ung amerikaner, der på sin vej rundt om jorden havde fået den mærkelige idé, at han ville se Mongoliet og derfor fik en bestilling som chauffør for en tur til Urga for et af automobilselskaberne i Kalgan.

Nu hengik der et par måneder i Peking med at diskutere sagerne. Først den 4. marts 1922 kunne vi igen sætte kursen ud af Kalgan med Urga og liniens endelige reparation som mål.

På denne tur medførte vi foruden min egen vogn en lignende vogn samt en 1½ ton *Renault* lastautomobil for den mongolske regering. Denne lastautomobil, som skulle bruges under reparationen af linien, havde vi købt i Tientsin og kørt den til Peking over den dengang endnu ikke helt færdige og alt andet end gode nye automobilvej mellem Peking og Tientsin, en tur der tog os godt 7 timer.

Jeg havde haft en del vrøvl i Kalgan med nogle folk, som ikke ville mig det helt vel, og som havde lavet en lille sammensværgelse gående ud på at se at få fat i bilerne, når vi var kommet godt på vej til Urga. Heldigvis kom en mongol i sidste øjeblik og fortalte mig, hvad der var på færde. Jeg undgik videre vrøvl, men det betød rigtignok, at jeg i sidste øjeblik måtte til at se mig om efter et par andre chauffører. Jeg fik fat i én mand. Flere kunne jeg heller ikke finde, så jeg måtte bide i det sure æble og afstå min egen chauffør og sætte mig selv bag rattet i min egen vogn. Det var en ting, jeg kun meget nødtigt gjorde, da jeg absolut ingen erfaring havde i at køre automobil dengang.

Det første stykke af vejen var oven i købet det værste, så jeg ikke en gang kunne få tid til at vænne mig til at håndtere maskinen, inden vi kom til det slemme. Jeg vovede nu imidlertid forsøget og slap helkindet fra det, skønt jeg skal ærligt tilstå, at det løb mig koldt ned ad ryggen nogle gange oppe i passet, når vognen begyndte at glide tilbage for mig, fordi jeg ikke tilstrækkeligt hurtigt fik skiftet om fra det ene gear til det andet og heller ikke havde den tilstrækkelige øvelse i at få foden på bremsen, når der var noget galt. Jeg ville nødtigt have været i mine kinesiske passagerers sted på den tur.

Turen gik glat i selskab med tre andre vogne, til vi var halvvejs mellem Tuerin og Urga, hvor sneen var så dyb, at lastautomobilen måtte give op og efterlades med chaufføren, medens vi kørte videre ind til Urga for at losse vor last og senere komme tilbage efter den. Den sidste aften lejrede vi ca. 40 miles fra Urga, hvor vi gjorde den uhyggelige opdagelse, at vi kun havde gasolin nok til at tage de to vogne ind til Urga, og det endda kun, når vi taptede de andre to fuldstændig tomme, hvad vi så valgte at gøre. Jeg gik

med den ene vogn ind til Urga, hvor jeg efter nogen parlamenteren fik lov at gå ud igen med det samme uden pas med en ladning gasolin til de andre to vogne, som vi så nåede ind til Urga med langt over midnat og måtte efterlade i toldstationens gård til den næste formiddag.

2 dage senere tog jeg igen af sted med et par mongoler og gasolin for lastautomobilen, som det lykkedes os at få ind til Urga samme aften, skønt der gik noget i stykker i maskineriet. Jeg måtte stikke et par slæbetrosser ud og slæbe den de sidste 15 miles ind til byen, hvad just ikke var det bare legeværk, da min vogn var fuldstændig tom og lastautomobilen var meget tungt lastet med batterier og andet materiale. Ind kom vi dog, inden solen gik ned. Så slog jeg mig ned i Urga for det meste af det år, idet jeg først igen i december 1922 kunne sige Urga farvel.

Skønt alt var blevet lagt rigtig godt til rette i Peking, før vi rejste tilbage til Urga, blev der dog en masse både diplomatiske og praktiske vanskeligheder i Urga, før vi nåede så vidt, at den virkelige reparation kunne påbegyndes. Det blev til forhandlinger i lange baner og en evindelig venten, som til tider var ved at gøre mig gråhåret. For at få tiden til at gå måtte jeg ty til udflugter og jagtture, for Urga selv byder på intet som helst i retning af underholdning. Det var kun med nød og næppe, at vi fik fat i et enkelt nummer af en avis nu og da.

Tjenesterejser var der også en del at foretage, og da det jo nærmest er dem, der har noget med det foreliggende emne at gøre, vil jeg indskrænke mig til at fortælle lidt om dem.

Den 25. og 26. april var jeg en tur i Tuerin for at se på noget materiale, der var kommet op fra Kina for reparationen. Det havde været vinter med gennemsnitlig 30° C kulde. Da vi kørte til Tuerin, var det allerede

Rejseselskabet er løbet tør for benzin 65 km syd for Urga og har slået lejr, marts 1922.

så varmt, at vi måtte tage låget af maskinen for at holde den afkølet. For første gang så jeg sletterne mellem Urga og Tuerin grønne og vrimlende med liv.

Der var murmeldyr i tusinder overalt fra Urga til en halv snes miles fra Tuerin, hvor landskabet vist er dem for stenet. Det er nogle mærkværdige skabninger at se til, når de ved det mindste tegn på fare i deres ejendommelige vraltende trav på deres små klodsede ben stikker i rend mod deres respektive huller i jorden, som de sjældent vover sig langt væk fra. De hører til gnaverne og er som fuldvoksne på størrelse med en velvoksen kat. Skindene er meget eftertragtet som pelsværk, og der udføres nu årligt mange hundrede tusind murmeldyrskind fra Mongoliet, men lige mange synes der at blive igen. Hele egnen fra Urga til nær Tuerin og langt nord for Urga og et tilsvarende bælte øst og vest efter er undermineret af murmeldyrhuller, så det til tider er lidt af en kunst at undgå at falde i dem, når man rider eller kører i disse distrikter.

Der var i reglen masser af murmeldyr at se, når vi holdt os til vejen, men så snart vi nærmede os blot ét af dem eller stoppede vognen, forsvandt hele flokken i deres huller. Havde vi så tid og lyst til at ven-

te, ville vi lidt senere se et hoved stikke op snart her og snart der for at forsvinde hurtigst muligt igen, så snart de fik øje på os. Kunne vi holde os rolige i længere tid, så vi dem lidt efter lidt vove sig højere op. Til sidst ville de komme helt op på kanten af deres huller, hvor de så ville sidde længe på bagbenene og se mistænkeligt på os, før de vovede sig til at græsse igen. Vovede vi at røre på os, ville de igen forsvinde for længere tid. Vi havde en masse fornøjelse af at jage murmeldyr i løbet af sommeren, men skønt jeg spildte slet ikke så lidt ammunition på dem, fik jeg aldrig én – min tålmodighed slog ikke til.

Af andre dyr, vi mødte på vor vej, var der især mange antiloper, som vi kunne løbe på snart sagt overalt udenfor skovene. En enkelt ulv mødte vi også nu og da, men da det er sådan en egen sag at køre bil og jage samtidig, fik jeg aldrig et ordentligt skud. Traner mødte vi heller ikke så få af i egne, hvor der var lidt vand i nærheden. Nu og da kunne vi løbe på en flok trapgæs, men de var meget svære at komme på skudhold.

Da linierne fra Urga til Kiachta havde været meget sløje hele foråret og til sidst helt svigtede, da mange pæle var brændte ved skov- og steppebrande, efter at sneen var smeltet

af jorden, arrangeredes det, at jeg skulle tage en tur nordpå for at se på dem. Den 28. april rullede jeg med en mongolsk liniemand ud af Urga tidligt om morgenen i en støvstorm så tyk, at jeg kun kunne se vejen et par skridt foran mig. Det var lige efter at sneen var smeltet væk fra højderne, og især de lavereliggende punkter af vejen var meget sumpede og – som jeg fik at lære meget snart – farlige at færdes på med tungere køretøjer.

Allerede 10 miles fra Urga sad vi fast i det første mudderhul, men det slap vi endda forholdsvis let ud af med kombineret hånd- og maskinkraft. Det næste hul, vi blev siddende i en halv snes miles længere fremme, blev meget værre. Der blev vi siddende midt i en lille bæk, hvor mudderet viste sig at være flere fod dybt, skønt overfladen så fast nok ud og havde båret slet ikke så lidt trafik før os. Vi plumpede igennem. Jo mere vi arbejdede for at komme løs, jo dybere sank vi ned i mudderet, så hele vognen til sidst hvilede på overfladen, og hjulene kørte hjælpeløst rundt i et par store huller i mudderet.

Vi prøvede at komme fri ved at spænde først et par og senere efterhånden flere og flere op til 10 okser

Pløre - og ingen firhjulstræk! Nord for Urga, 28. april 1922.

for vognen, men lige meget hjalp det. Først da vi havde fået ledet bækken ind i et andet leje og med donkraften havde løftet baghjulene helt op over mudderet og lagt et par stenspor ind til det faste land, lykkedes det os ved maskin-, hånd- og oksekraft at komme løs.

Efter 9 timers ihærdigt arbejde kunne vi rulle videre, kun for en anden halv snes miles længere fremme at løbe fast for tredje gang. Der blev vi siddende for natten, da det viste sig umuligt at få fat i okser. Medens vi gik og rodede med at løfte hjulene ud at mudderet, gik formiddagens herlige sommervej over til vintervej. Snart var vi indhyllede i en forrygende snestom. Der var ikke andet at gøre end at slå kalechen op, trække gardinerne for og rulle os ned i vore soveposer pjaskvåde og kolde, som vi var. Dog havde jeg heldigvis min primus med, så vi kunne få os en varm kop te. Det ville ikke have været muligt, om vi havde været afhængige af tørret gødning som brændsel.

Den næste morgen var det igen sommer. Efter at vi havde fået en flok okser spændt for uhyret, lykkedes det os at komme fri. Så satte jeg også kursen mod Urga, for var vejene så ufremkommelige nær Urga,

hvordan måtte de så ikke være længere nordpå ved Khara- og Yero-floderne. Tillagekomne til Urga blev det så arrangeret, at jeg skulle foretage rejsen med postheste.

Den næste morgen red jeg ud af Urga med min liniemand og en postillion (om man kan kalde ham sådan). Den første sektion havde vi kun to heste og en kamel, men efter den første station var der heste nok at få. Vi fik de fire, jeg havde ret til ifølge mit særlige pas. Det var én hest til mig selv, én hest til liniemanden, én til bagagen, der bestod af et par tæpper og et par små sadeltasker med proviant, og én hest til postillionen, der red med fra station til station for at vise vej og bringe hestene tilbage.

Skønt jeg ikke havde været i sadelen noget videre, siden jeg forlod Peking det foregående efterår, hang jeg godt nok ved, og den første solnedgang så os ikke mindre end fire stationer på ca. 20 miles stykket nærmere Kiachta. Vi var sikkert gået videre, hvis vi havde kunnet få heste, men en mongolsk udsending på vej til Moskva med et stort følge var kun én station foran os, og han havde lagt beslag på alle hestene. Vi kom derfor først videre den næste morgen tidlig, da jeg var begyndt at blive lidt stiv af den foregående dags ridetur.

Vi nåede dog kun tre stationer den dag, da det var småt med heste, overalt hvor vi kom frem. Vi passede den dag kontrolstationen Manhatai på Kiachta-linien midtvejs mellem Urga og Kiachta beliggende i en kløft ved foden af Manhatai-passet, som linien passerer over i en højde af 7.440 fod (2.310 m) over havet, medens Manhatai station ligger 6.550 fod (2.030 m) oppe. Stationen var ikke blevet repareret efter oprøret og var derfor nærmest en ruïn, hvor et par mongolske telegrafister var stationerede for at føre tilsyn med linierne.

Noget før vi kom til Manhatai passerede vi igennem et distrikt langs en biflod til Khara-floden, som tilsyneladende var en slags holdeplads for vildgæssene under deres træk nordefter, for der var tusinder og atter tusinder af de dejligste store fede vildgæs overalt, hvor vi så hen. De var så lidt sky, at vi kunne ride næsten helt op til dem, før de lettede, og de slog sig i reglen ned på det samme sted igen efter et par minutters forløb.

Desværre havde jeg ikke andre skydere end min revolver med, så gåsesteg fik vi ingen af på den tur, men jeg tror nu også næsten, jeg havde mere glæde af at ride igennem flokkene uforstyrrede og se dem på nærmere hold. Nu bliver jeg måske sentimental, men vildgåsen er for mig en slags hellig fugl, hvis ejendommelige sang, når de store kileformede flokke ved for- og efterårstid kløver luften, synger ned til én om de hjemlige strande og vækker rejselyst og udve og løfter én ud over hverdagens små bekymringer. Og hvor nødtigt ville man ikke selv stoppes midt i en sådan tur mod det kølige Norden, så det var ikke helt uden glæde, jeg kunne lade være at skyde den dag.

(fortsættes)

Tekst og foto:

Kristen Peter Albertsen

Er Gobi-almaserne andet end myter?

Dybt inde i Gobiørkenens ukendte huler i isoleret afsidesliggende bjerge lever mystiske væsener deres lydløse tilværelse. Disse store behårede menneskelignende væsener er kendte i Mongoliet under betegnelsen *Almaser*. De er i familie med tibetanernes *Yeti* i Himalaya og *Storefod* i Nordamerika. I Danmark taler vi om »Den afskyelige Snemand«, andre navne er: sinantrop, khunguræsu, abemennesker, vilde mennesker, levende neandertalere osv.

Almasen er et fabelvæsen i Gobi. Mange mennesker tvivler på dens eksistens, dog findes der nogle, som tror på, at den er til. Ingen har endnu bevist at den eksisterer, men mange har set den og blandt den lokale befolkning i Gobi er der masser af historier om den.

Den første omtale af almaser finder man i 1200-tallet hos Plano Carpini, en af Pave Innocent IV's udsendte. Carpini skrev, at han så en almas »syd for Hami by« i Kina. Schiltberger, en anden europæisk opdagelsesrejsende, skrev, at han fangede 2 almaser og en vildhest i Arbus-bjergene i Kina.

I 1427 udgav Hans Schiltberger en bog (*Journey into Heathen*) om sit liv i Mongoliet. Han fortæller, at i den østlige del af De himmelske Bjerge (Tian Shan) levede der »vilde mennesker«, som ikke har permanente boliger. Med undtagelse af hænder og ansigt er deres krop dækket af hår. Ligesom andre dyr strejfer de omkring i bjergene og lever af blade, græs og hvad de ellers kan få

fat i. Herskeren i det omtalte land forærede khan Jedigej 2 »vilde mennesker«, en mand og en kvinde, som var blevet fanget i bjergene, og desuden 3 vildheste på størrelse med et æsel. Hans understregede, at han selv havde set det.

Den mongolske forsker Dordsji Mejren mente, at i perioden 1807-1867 levede der almaser i Khalkha, i Galbin Gobi og i Dsakh sudsjin Gobi, og i Indre Mongoli var mange set i Ulantjab-området. Senere var de mindre udbredt til kun Gobi og Kobdo-området.

I 1906 fandt den buriatiske forsker, Bazariin Baradin, en almas. Detaljer om fundet sendte han til videnskabsmanden B. Rinchen, som var medlem af det mongolske akademi. Rinchen var meget interesseret i studiet af almaser og brugte mange år til at indsamle oplysninger om disse væsener. Han dokumenterede, at folk i Gobi ikke opfatter almaser som noget usædvanligt, men som et typisk vildt dyr i området. Han fremlagde på en Yeti-konference i Prag i 1950'erne sine fund og genfortalte sine samtaler med

folk i Gobi. På dette møde stiftede man den internationale sammenlutning af forskere, som studerede den afskyelige snemand.

Ved et tilfælde faldt Boris Porsjnev over Mikhail Rosenfelds bog »Almasernes bjergkløft« og »I bil gennem Mongoliet« (1930). I begge bøger nævnes en mongolsk videnskabsmand ved navn Sjamtsarano, som citeres for, at der er almaser i Mongoliet. Rinchen var elev af ham. Ifølge Rinchen havde Sjamtsarano udspurgt talrige mongoler. Alle oplysninger om almaser fra slutning af 1800-tallet til 1928 var blevet tegnet ind på et kort. Størstedelen af informanterne var karavanerejsende eller omvandrende munke. Hver informant beskrev almasernes udseende, og kunstneren Soltaj, som var til stede under interviewene, lavede på grundlag af disse udsagn en farvelagt tegning af almasen.

Sommeren 1928 overnattede Rinchen i en ger hos en gammel kone i Gobi. Hun var midt i 70'erne. Hun fortalte ham om, hvordan en hun-almas engang havde ammet

Tegning af et »vildt menneske i et mongolsk-tibetansk medicinsk atlas.

hende fra sit bryst. Den gamle kones far var dengang på karavanerejse i Xinjiang, og moren var gået til en brønd for at vande en flok får. Hun selv var spædbarn efterladt i geren.

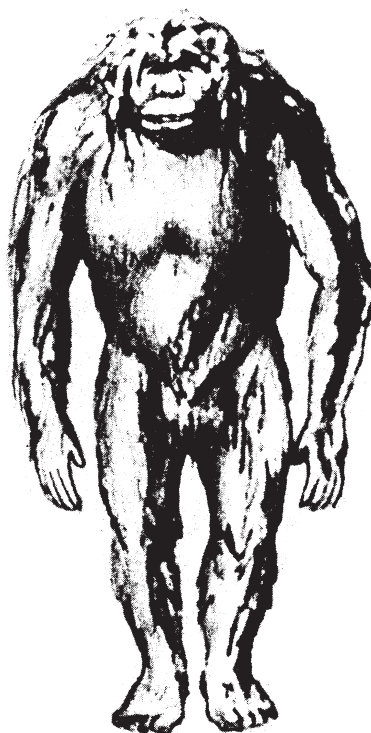
Da moren kom tilbage med fårene hørte hun pludselig sit barn græde og opdagede, at filten, der normalt hang ned over døren, var slået til side. Den forskrækkede mor styrtede ind i geren og så en mærkelig nøgen kvinde, hvis krop var dækket med spredte rødlig hår, sidde i gerens kvindeside (øst) ved siden af den lille mongolske vugge. Hun havde stukket et af sine lange bryster i barnets mund. Moren skreg af skræk og kastede sig gennem geren for at beskytte sit barn. Det behårede væsen skyndte sig straks, da det hørte morens skrig, at lægge barnet ned i vuggen, humpe forbi moren og løbe ud. Moren nåede dog at lægge mærke til, at det mærkelige væsen gik med indadvendte tæer, og at fødderne blødte. Moren lagde også mærke til, at armene var længere end menneskearme. Kvinden forsvandt i en lille lund træer.

Senere erfarede moren, at det var en almas, som sandsynligvis havde mistet sit eget barn og havde sine bryster fulde af mælk. Den gamle dame sluttede sin beretning til Rinchen med: »Jeg har aldrig været syg i mit liv. Gamle mennesker plejer at sige, at det skyldes, at jeg drak almas-mælk.«

I det østlige Mongoli 1937 var sovjetsoldater i konflikt med japanerne. En aften skød russerne 2 »spioner«, som viste sig at være almaser.

En anden beretning fortæller, at i 1940'erne fandt nogle mænd, som gravede en brønd i Tsagaan Jirim i Dundgobi Aimag, en meget stor hovedskal og et skelet. De blev forskrækkede over, hvad de fandt, og forlod deres arbejde.

»Jeg har ledt efter almaser i mere end 16 år. Jeg tvivler ikke på, at almaserne eksisterer. Jeg har set deres

Den kaukasiske »Almasty« tegnet på grundlag af Sjanna Kofmans oplysninger.

fodaftryk 37 gange i løbet af den tid, men jeg har kun set almaser tre gange. Almaser er meget vanskelige at finde, fordi de lever om natten.« Dette fortalte almasforskeren Ravjir til geografen P. Tsolmon.

Sidst i 1950'erne modtog Rinchen et interessant brev om en død almas, som blev fundet i Bulgan Sum, Hovd Aimag. 3 år tidligere fandt en lokal hyrde fra Bulgan Sum en krop af et meget interessant og mærkeligt dyr, da han var ude for at lede efter bortkomne får. Liget blev fundet et sted, som hedder Almastai Ulaan [røde almaser]. Hyrden mente, at dette var liget af en almas, som var død af høj alder. Det blev fortalt, at sumformanden havde syltet denne viden, som hyrden havde givet, i 3 år. Efter at man havde modtaget sumformandens brev, drog en gruppe forskere til Hovd for at lede efter liget. Et kranie blev til sidst fundet. Det lignede et menneskehoved, blot større.

Lægen Pavel Sjastin rejste i 1967 i Gobi-Altai-regionen i det sydvestlige Mongoli. I sin kikkert så han på 500-700 meters afstand på en bjergskråning 3 behårede menneskelignende væsener. Han kunne tydeligt se en stor han, en mindre hun (med lange bryster) og en lille unge. Almaserne stod nogen tid og kikkede uden at bevæge sig, hvorefter de forsvandt bag en klippe.

Den sidste almas blev set i efteråret 1990. Tre mænd, som kørte bil gennem Erdeneburen Sum i Hovd Aimag, så en almas på en kilometers afstand. Almasen blev bange for bilen og stak af med en utrolig fart. Mændene forfulgte væsenet, men fandt kun dets fodspor, som var 40 cm lange og 8 cm brede. Forskere så senere på deres fund. Det viste sig, at almasen kun havde 4 tæer. Den første og den fjerde tå var 10 cm lange, den anden tå var 13 cm lang mens den tredje tå var 11 cm lang. Det viste sig, at chaufføren af bilen allerede havde set en almas, da han i 1988 var på ulvejagt i Tsambarangav-bjergene.

Hvordan ser almaserne ud?

Øjenvidner til almaser beskriver, hvad de har set på samme måde. Der er tale om et væsen, som er nøgent, mørkegult med tynde hår. Det har store kæber, ovale øjne og lav pande. Almaserne bruger ikke ild, de har ingen redskaber og går med pauser.

»Almaserne minder meget om mennesker, men deres krop er dækket af et sort-rødt hår. Det er ikke tæt, man kan se huden gennem hårene, og det er ellers aldrig tilfældet hos de vilde dyr på steppen. De er af samme højde som mennesker, men almaserne er krumryggede og går med halvbøjede knæ. De har et kraftigt kæbeparti, lav pande og fremstående øjenbrynsbuer. Kvindernes bryster er så lange, at de sidende på jorden kan kaste brysterne

over skulderen og amme en almasunge, der står bag deres ryg«, fortæller Rinchen og tilføjer, at de er kalveknæede, hurtigløbere og ikke i stand til at tænde ild.

Dordsji Mejren opgiver, at i visse klostre i Mongoliet opbevaredes skind af almaser. Han havde selv set et sådant skind: »Hårene på huden var rødlig, krøllede og længere, end de er hos mennesker. Huden var flået af ved at snitte almasen op i ryggen, således at brystpartiet og ansigtet var intakte. Ansigtet var hårløst med undtagelse af øjenbrynene og hovedhårene, der var lange og tjavsede. Fingrenes og tærnes negle var bevarede og lignede menneskers negle.«

Rinchen og hans medarbejdere indhentede flere oplysninger blandt folk i Gobi, hvor man havde set almasunger, enten sammen med deres mødre eller alene. Almaserne formerede sig altså i Gobiområdet. På lokaliteten Almasernes Høje kan man se deres forladte jordhuler.

Professor Grigorij Dementjev forklarer almasens udseende således: »Det er stærke dyr med brede skuldre og lange arme. På hænder og fødder har de ikke klør, men snarere negle. Ifølge mongolerne adskiller almasspor sig derfor i høj grad fra bjørnespor. Der er ingen aftryk af klør. Tærnes placering er som hos antropoiderne. Behåringen på kroppen er brun eller grå, ikke særlig tæt og i særdeleshed sparsom på bugen. Behåringen på hovedet er frodig og mørkere end på den øvrige del af kroppen. Det er vanskeligt at angive præcist, hvor store disse dyr er, men de er omtrentlig af samme størrelse som mennesker.

Damdinsjavyn Majdars fortæller (I bogen: »Historiske og kulturelle mindesmærker i Mongoliet), at øjenvidner har fortalt, at almaser tidligere strejfede om i flokkevis, men at man nu kun meget sjældent kan støde på dem i Altai-bjergene

(Kobdo- og Bajan-Ulegej-regionerne). Almasen er, ifølge øjenvidner fra disse områder, et halvt dyrisk, halvt menneskeligt væsen, der er dækket af rødlig eller sorte hår. Ansigtet er hårløst, maven er kun svagt behåret. Hovedet er spidset til i nakken, panden er fladtrykt, øjenbrynsbuerne stærkt fremspringende, kindbenene fremstående. Den er på størrelse med et menneske af gennemsnitshøjde. Almasen går med halvt bøjede knæ, den er rundrygget og kalveknæet. Den har brede skuldre og lange arme. Storetåen stritter ud til siden. Kvinderne har lange bryster.

Almaser er frygtsomme og mistroiske, men ikke aggressive. De er aktive om natten. Ingen har nogen sinde hørt dem tale. I de fleste tilfælde er de blevet set i skumringen eller ved daggry. Deres føde består af planter og rødder. Almaserne søger til øde områder og lever derfor i bjergene, fjernt fra beboede steder og nomadelejre, men holder sig i nærheden af vildgeder. Når for eksempel hyrderne fra Bajan-Ule-

gej-regionen driver deres dyr fra vinterpladserne i bjergene til de fjerne sommergræsgange, indtages disse pladser af vildgeder, og efter dem dukker som regel også almaserne op.

Boris Porsjnev (1905-1972), professor i historie og filosofi, offentliggjorde i 1958 sit synspunkt, at neandertalere havde overlevet i form af almaser (yeti, snemand, storefod osv). Han mener, at man på de fossile fund af neandertalere kan se ligheder med almaserne, krumryggede, lange arme, fremstående øjenbrynsbuer, kraftig kæbe osv. Alt dette passer på almasernes udseende.

Porsjnevs teori er muligvis ikke den eneste forklaring. Der er stadig stor tvivl hos mange, om disse væsener eksisterer. ■

B. Ooloon

The Mongol Messenger

02.10. 2000

En tegners opfattelse af den mongolske almas.

Tegning: N. Bat-Erdene

Til minde om danskerne

Op ad formiddagen får vi endelig pakket bilerne og kommer af sted. Vi er en gruppe på 7 danske turister på tur til den nordvestlige del af Mongoliet. Efter tre dages ophold ved den krystallklare sø i Khovsgol er tiden inde til at køre den lange tur østover mod Erdenebulgan. Vi har på forhånd fået at vide, at der ikke er nogen veje, og de ses da heller ikke på vores kort. Men i Mongoliet er der altid en vej, som den lokale hestehandler kender ud og ind. Han bliver vores driftsikre guide den dag.

Sent om aftenen aner vi silhuetten af Erdenebulgan by og kører straks op på »Danskerklippen«. Det er første dag i Naadam-festen, og mens alle fester nede i byen, åbner den tilbageblevne lejrmand leddet og viser os med sin petroleumslampe i hånden vejen til lejrens gerer. Det er nu buldermørkt.

Efter en god nats søvn i de lune gerer bliver vi kørt ned til fest-

pladsen, hvor brydekampene allerede er i gang. Vi finder vores pladser på de ydmyge bænkerader, men bliver hurtigt opdaget i mængden og inviteret op på VIP-pladserne på hovedtribunen. Der hersker en god stemning i det pragtfulde sommervejr, og den skrattende højtaler med den traditionelle mongolske musik, der afbrydes af messende kundgørelser, blander sig med den lavmælte småsnakken på bænken.

Pludselig går det som en ilen gennem forsamlingen: Hestene kommer – og folk strømmer til væddeløbsbanen, hvor de små ryttere med gjaldende råb presser deres heste til det yderste, inden de suser over målstregen.

Senere bliver der tid til at gå en tur rundt i byen og nyde den solbeskinnede slette og de blånede højder derude i det fjerne. Danskerne, som boede herude i 1920'erne, kaldte den for Zobel-sletten. Jeg går ned til floden Egin Gol eller Eg og

prøver at finde det sted, hvor danskerne byggede deres vandhjul ude i floden. Dengang som nu er energi krumtappen for al menneskelig virke. For 10 år siden, da vi var her sidst, var byen stadig selvforsynet med mindre virksomheder, der bl.a. var travlt beskæftiget med at forarbejde produkterne fra landbrugs-kollektivet. I dag ligger det hele stille, fabriksanlæggene ruster, varmeværket er overtaget af fritgående kvæg og elforsyningen til private husholdninger er rationeret til tiden mellem kl. 7 og 11 om aftenen. Der er ikke råd til at holde dieselgeneratorene i kontinuerlig drift. Men netop i år, hvor Erdenebulgan kan fejre sit 70 års byjubelæum, ser man frem til byggeriet af det nye vandkraftværk, som efter planen skal påbegyndes til næste år.

Om aftenen får vi fint besøg på Danskerklippen. Den store mindesten over danskernes tilstedeværelse skal rejses og indvies. Inden da er

På 'Danserklippen' er der nu rejst en permanent ger-lejr med officiel status. På turistkøretene optræder den under navnet 'Dald Mongol', 'Det hemmelige Mongoliet', navngivet efter titlen på den mongolske udgave af Henning Haslund-Christensens bog 'Jabonah'. Lejren har efter mongolske forhold udmærkede faciliteter i form af spisehus, toiletter med skyl samt brusebad og sauna.

I den lille birkelund for enden af 'Danserklippen' er nu rejst denne mindesten. På dansk står skrevet med store bogstaver:

HER BOEDE DANSKERE
1923-1936

Den mongolske tekst lyder: 'De kom over 1000 bjerge og floder og levede sammen med os mongoler i venskab og fred. Stenen symboliserer vores uforglemmelige erindring om disse danskere.'

Den tonstunge sten er hentet nede ved floden Eg og er fragtet de mange hundrede meter op på 'Danserklippen'. Det er en lokal mongolsk kunstner, der har udført det krævende arbejde med at hugge skriften ud i den hårde granit. Når anlægget bliver færdigt, vil stenen komme til at stå på et støbt fundament.

der gået store forberedelser, hvor Mongolsk Dansk Selskab har ydet en stor indsats: Den rigtige sten skulle vælges og transporteres op på klippen, en kunstner, der var i stand til at hugge i den hårde granit, skulle udpeges – og hvad skulle der stå på stenen? Denne aften er man nået så vidt, at det sidste løft af den tonstunge sten skal foretages. En galgekran er stillet op, og ved hjælp af løf-

testænger, mange hænder og taktfaste tilråb rejses stenen.

Nu følger den officielle del. Den nye borgmester, Njamdorj, taler pænt om de gode relationer mellem Danmark og Mongoliet, om danskerne og lægen Carl Krebs, der satte deres præg på egnen, og ikke mindst takker han varmt for det nye vandkraftværk, som hele byen glæder sig til skal komme. Derefter får

Det nye vandkraftværk skal placeres i dette område ved floden Eg, sydvest for Erdenebulgan by. Værket kommer til at bestå af 2 turbiner på hver 100 kW kapacitet. Opførelsen af værket, der finansieres af Danida, forventes påbegyndt i juni 2002. Byggetiden er 1½ år.

Et eksempel på et lokalt produkt: hedvin fremstillet af hindbær. Produktet hedder 'EG-UUR', som er det tidligere navn for Erdenebulgan, opkaldt efter de to vigtigste floder i området.

Jan Koed ordet, der som repræsentant for Dansk Mongolsk Selskab takker for den hjertelige modtagelse og overbringer en personlig hilsen fra danskernes efterkommere.

Næste morgen planlægger vi at tage af sted umiddelbart efter morgenmaden. Men det kommer til at gå anderledes. Ved 10-tiden ankommer borgmester Njamdorj med frue, den tidligere borgmester og ven af Danmark, Chakdar og elektroingeniør og kommende vandkraftbestyrer (?) Zorigoo til lejren på Danskerklippen for at tage afsked. De har taget egnens specialiteter med, herunder udskårne stykker kogt fårekød, drikkevarer i form af gæret hoppemælk, airag, og en lokalt produceret jubilæumsvodka. Det bliver et par minderige formiddagstimer med hyggeligt samvær og mange gode ønsker for det fremtidige samarbejde. ■

Tekst og foto:
Jan Koed
Anita Garbers

Øverst: Ved afslutningen af Naadam-festen på andendagen den 11. juli fik vinderne af de forskellige konkurrencer overrakt attraktive præmier som fx håndknyttede tæpper eller solcellepaneler.

Nederst: Fra venstre mod højre ses stenhuggeren, lejrchefen, borgmester Njamdorj med frue, forh. borgmester Chakdar, elektroing. Zorigoo og Jan Koed fra Dansk Mongolsk Selskab.

De danske nybyggere

Den danske læge Carl I. Krebs (1889-1971) arbejdede for *Røde Kors* under Første Verdenskrig med at overvåge sibirske krigsfangers forhold. På en rejse til Beijing gennem det nordlige Mongoli passerede Krebs en udstrakt, smuk dal, Bulgun Tal eller »Zobelsletten«, som han straks forelskede sig i. Krebs havde gennem et stykke tid arbejdet med en idé om at etablere en forsøgsgård for at finde et nyt arbejdsfelt til nogle af de mange danske mejerister, som sovjetstyret havde smidt ud efter revolutionen i 1917.

I 1923 drog Krebs ud med seks mand og en masse grej for at bygge gården i Bulgun Tal ved Eginflodens bred. Med sig havde Krebs sin bror Ove Krebs, Kaj Borgstrøm (»Bøflen«), Henning Haslund-Christensen (»Kidi«), Tage Birck og Erik Isager. Men gården blev ikke det alternativ, Krebs ville give de danske mejerister. Historien greb ind.

I 1924 døde »Den levende Buddha« i Urga (Ulaanbaatar) og Den mongolske Folkerepublik dannedes i november 1924. Snart fik det nye mongolske styre samme væmmelse ved udlændinge, som russerne havde haft. I 1926 blev den danske forsøgsgård i Bulgun Tal opgivet. Krebs var den eneste, der blev tilbage. Han flyttede hen på det højedrag, som i dag hedder »Danskerklippen«. Krebs blev i Mongoliet til 1936 sammen med sin kone og børn til stor glæde for de lokale mongoler, som ofte søgte lægehjælp hos ham.

Rolf Gilberg

Aktuelt

Ny version af Rubrucks rejser

En opdateret version af den franske munk William af Rubrucks beretning om sine rejser til det mongolske kejserrige i 1253-55 er blevet udgivet på mongolsk. Det er den første komplette og korrekte version af Williams manuskript med tilføjelse af kommentarer og forklarende noter.

Udgivelsen af William af Rubrucks »Rejse til Det mongolske Kejserrige 1253-1255« er sket med støtte fra den franske regering gennem den franske ambassade og Det franske Kulturcenter.

William blev udsendt af den franske konge, Louis IX (Sankt Louis), for at studere det mongolske samfund og aflægge en officiel rapport om muligheden for at mongolerne kunne blive nyttige allierede i kampen om Jerusalem mod muslimerne under korstogene. Det var rygtedes, at mongolerne var kristne.

Den på dette tidspunkt mere end 40 år gamle William foretog den gigantiske rejse til fods og på hesteryg kun ledsaget af tre rejsefæller og to tjenere. I Det mongolske Kejserriges historiske hovedstad, Kharakorum (Harhorin), fortalte han Monkh Khan (Chinggis' sønnesøn) om sin mission og forhandlede med repræsentanter for de muslimske og buddhistiske trosretninger.

William vendte tilbage til Frankrig med den besked, at Det mongolske Kejserrige kun ville yde støtte, hvis Frankrig ville sværge den mongolske Khan troskab. Kongen afslog. Men Williams skriftlige rapport er blevet anerkendt som et mesterværk i middelalderhistorisk sammenhæng, herunder dens detaljerede beskrivelser af mongolsk dagligliv og kultur.

Williams rapport blev nedskrevet på latin – europæernes internationa-

le skriftsprog på den tid. Den blev oversat til engelsk i 1500-tallet, udgivet på fransk i 1634, oversat til russisk i 1911 og fra russisk til mongolsk i 1988.

Som en opfølgning på en fransk ekspedition til Mongoliet i 1990, hvor man fulgte i William af Rubrucks fodspor, blev den seneste franske udgivelse redigeret og udgivet i 1995 med titlen *Voyage dans L'empire Mongol – 1253-55*. Under et officielt statsbesøg i Frankrig i 1996 viste den franske præsident Jacques Chirac bogen til den daværende mongolske præsident P. Orchibat, som derefter bragte en mongolsk oversættelse i forslag over for den franske præsident. Et år senere faldt aftalen på plads.

Bogen, som er oversat af mongolen Usud Toitogiin Tomorhuleg, indeholder dels et revideret og detaljeret kort over Williams rejser, dels franske og mongolske billeder fra middelalderen og et forord af den franske ambassadør til Mongoliet, Jacques-Olivier Manent.

Anna Thompson

The Mongol Messenger 20(514):5
16.05.2001

Jagten på Chinggis' grav

Et hold forskere, der leder efter Chinggis Khans grav, sagde torsdag, at de havde fundet en gravplads omgivet med mure 320 km nordøst for Mongoliets hovedstad. Graven kan indeholde resterne af erobreren fra det 13. århundrede foruden uvurderlige kulturgenstande. »Det er en spændende opdagelse, fordi den ligger tæt ved de steder, hvor andre vigtige begivenheder fandt sted i Chinggis Khans liv«, siger historieprofessor John Woods fra universitetet i Chicago til *Reuters*. Chinggis Khan døde i 1227 efter et fald fra en hest eller af et sår.

Politiken 19.08.2001

Bayanhongor betyder »rig gyldenbrun«. Det hentyder ikke til ens hudfarve, men til farven på heste. Provinsen fylder 116.000 km² eller 2½ gange Danmark og har en befolkning på omkring 75.000 indbyggere.

Bayanhongor Aimag ligger klemmt inde mellem 5 andre aimager i det sydlige Mongoli og deler helt i syd grænse med Indre Mongoli i Kina. Mod vest ligger Gov'altai Aimag og Zavhan Aimag, mod nord ligger Arhangai Aimag og mod øst ligger Övörhangai Aimag og Omnogov' Aimag.

Fra nordvest til sydøst ligger Ektagh Altai-bjergene eller de mongolske Altaibjerge, som i aimagen lidt længere østpå flader ud i Gobi. Bjergene når op i 4 km's højde med pashøjde mellem 2,9 og 3,2 km. Bjergene er mest opbygget af granit, gnejs, glimmerskifer og lerskifer. De sidste bakker af denne bjergkæde, her kaldet Gobi Altai, når helt til Indre Mongoli.

En stor flod, Baidrag Gol, afvander de sydvendte skråninger af bjergkæden Hangai Nuruu. Floden løber gennem masser af canyon'er. En af de bedst kendte er Galuutyn Havtsal (Ande canyon). Floden ender sit løb i en stor saltsø, Boon Tsagaar Nuur. Floderne i Mongoliet løber enten nordpå til Ishavet, ofte gennem Bajkalsøen, andre løber østpå til Amurfloden og ud i Stillehavet, endnu andre løber ingen steder hen, men ender i saltsøer lokalt.

Den sydligste del af aimagen blev i 1975 sammen med et større område i naboaimagen, Gov' Altai Aimag, gjort til et beskyttet landområde, især med henblik på at beskytte plante- og dyrelivet. Det betyder begrænset adgang for turister og jægere. I 1991 bestemte FN at »Store Gobi«, som området officielt kaldes, skulle være et internationalt biosfære-reservat, det fjerdestørste biosfære-reservat i verden og det største i Asien.

Bayanhongor Aimag

»Store Gobi« er delt i 2 områder, hvoraf kun den østligste del af Syd Altai Gobi (440 km²) ligger i Bayanhongor Aimag på grænsen til Indre Mongoli. Det andet område, Djungari Gobi (88 km²), ligger 300 km længere mod vest på grænsen mellem Gobi Altai og Khovd aimager. Områdets højeste punkt når op til 2.695 m over havet, mens det laveste punkt kun er 583 m over havet. Danmarks højeste bakke er 173 m over havet.

Forskere har i »Store Gobi« fundet 410 arter planter, 49 arter pattedyr, 15 arter padder og over 150 arter fugle. Mens Syd Altai Gobi er ubeboet, bortset fra parkfolk og grænsevagter, så besøges Djungari Gobi hvert år af hyrder med deres dyr.

Der findes mange sjældne dyr som for eksempel vildæsler (hulan), vildkameler (havtagai), gobibjorn (mazaalai) og masser af gazeller.

Aimagen er kendt for sine mineralske kilder, især de varme kilder i Shargaljuut, hvor vandet er omkring 40° C, dog visse steder helt op til 95° C. Mongoliet har ved disse varme kilder opført et stort sanatorium.

Hovedstaden

Hovedstaden, som har samme navn som aimagen, Bayanhongor, blev grundlagt i 1942 og er administrationscenter. Den har nu omkring 20.000 indbyggere. Den lokale industri beskæftiger sig mest med tømmer og fødevarerfremstilling.

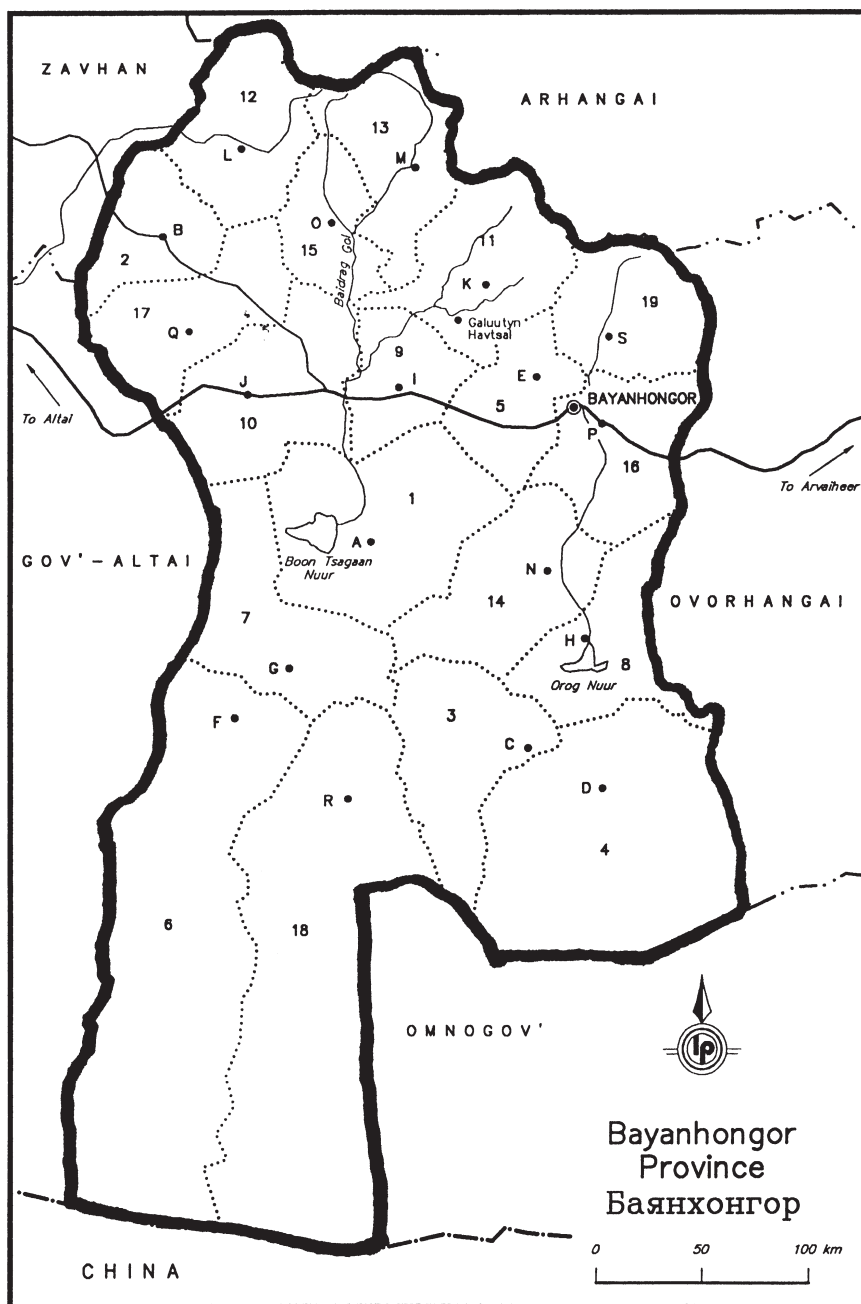
AIMAG: BAYANHONGOR БАЯНХОНГОР
AIMAG CAPITAL: Bayanhongor БАЯНХОНГОР

SUMS

1	Baatsagaan	БААЦАГААН
2	Bayanbulag	БАЯНБУЛАГ
3	Bayangob'	БАЯНГОВЬ
4	Bayanlig	БАЯНЛИГ
5	Bayan Owoo	БАЯН-ОВОО
6	Bayan Ondor	БАЯН-ӨНДӨР
7	Bayantsagaan	БАЯНЦАГААН
8	Bogd	БОГД
9	Bombogor	БӨМБӨГӨР
10	Buutsagaan	БУУЦАГААН
11	Galut	ГАЛУУТ
12	Gurvanbulag	ГУРВАНБУЛАГ
13	Jargalant	ЖАРГАЛАНТ
14	Jinst	ЖИНСТ
15	Zag	ЗАГ
16	Olziit	ӨЛЗИЙТ
17	Hureemaryl	ХҮРЭЭМАРАЛ
18	Shinejinst	ШИНЭЖИНСТ
19	Erdenetsogt	ЭРДЭНЭЦОГТ

SUM CAPITALS

A	Bayansair	БАЯНСАЙР
B	Bayanbulag	БАЯНБУЛАГ
C	Orgon	ӨРГӨН
D	Hatansuudal	ХАТАНСУУДАЛ
E	Hohburd	ХӨХБҮРД
F	Bulgan	БУЛГАН
G	Bayanbulag	БАЯНБУЛАГ
H	Horiult	ХОРИУЛТ
I	Zadgai	ЗАДГАЙ
J	Buyant	БУЯНТ
K	Bayanhoshuu	БАЯНХОШУУ
L	Hoviin Am	ХӨВИЙН АМ
M	Jargalant	ЖАРГАЛАНТ
N	Bod'	БОДЬ
O	Zag	ЗАГ
P	Ulaan Uul	УЛААН-УУЛ
Q	Delgermoron	ДЭЛГЭРМӨРӨН
R	Zalaa	ЗАЛАА
S	Erdenetsogt	ЭРДЭНЭЦОГТ

Byen ligger 630 km sydvest for Ulaanbaatar.

I 1991 byggede man af mursten et ger-formet tempel, Lamyn Gegeenii Dedlen Hiid, hvor der er omkring 40 munke. Et gammelt tempel af samme navn lå engang 40 km øst for byen. Det var stort og havde omkring 10.000 munke og var et af Mongoliets største klostre. Som det gælder mange andre templer og klostre, blev det ødelagt i 1937 af de mongolske myndigheder. Munkene

blev enten slået ihjel eller sendt bort og omskolet til andet arbejde. Bygningerne blev totalt jævnet med jorden.

Byens lille museum, der ligger i byparken, fortæller mest om den lokale flora og fauna. ■

Sangerup

DMS nyt

Studietur I slutningen af april i år havde den danske ledelse af DAMOST-projektet inviteret en delegation på omkring 20 personer fra Mongoliet på en 14 dages studietur til Danmark. Gruppen bestod af ledende personer fra DAMOST 'Danish Mongolian Social Trainingcenter' samt enkelte nøglepersoner i samarbejdet med de mongolske myndigheder. Der var tilrettelagt et fyldigt program med hovedvægt på besøg af institutioner for børn og unge i Nordjylland, på Fyn og i København. Den 21. april havde medlemmerne lejlighed til at hilse på delegationen ved et møde på biblioteket på Danasvej.

Foto: Anita Garbers

Stillingsannonce:

Ulønnet sekretærjob

Dansk Mongolsk Selskab mangler en sekretær. Arbejdet er ulønnet, sekretæren bliver medlem af DMS' bestyrelse. Det vil være praktisk med en person, som bor i det storkøbenhavnske område. Erfaring med brug af PC kan være en fordel.

Er du interesseret, skal du være:

- medlem af DMS
- interesseret i at holde orden
- samarbejdsvillig og selvstændig

Arbejdet består af:

- indkaldelse til møder
- udarbejdelse af mødereferater
- bestilling af lokaler mv.
- skrivning af breve
- lettere arkivering

Arbejdet omfatter ikke:

- føring af medlemsregistret

Yderligere oplysninger fås hos formanden, Rolf Gilberg, adresse, telefon m.v., se side 2.

MEDLEMSMØDER

- *Medlemsmøde 57*

Lørdag den 15. september kl. 15-17
Danasvej 30B, Frederiksberg

Friske indtryk fra steppen

I juli måned besøgte en lille gruppe danskere Mongoliet. Fra Beijing gik turen med tog til Ulaanbaatar og videre med fly til Khovsgol-søen i det nordvestlige hjørne af Mongoliet. Turen tilbage til hovedstaden foregik med minibus og jeep. Der blev lejlighed til at fejre Naadam i Erdenebulgan og gøre ophold på »Danskerklippen«. Turen bød på smukke landskaber: fra Taigaen nær Sibirien over det vidtfavnende sletteland til de flade vådområder i området nord for Khara Korum.

Rejseledere på turen var Anita Garbers og Jan Koed, som ved hjælp af aktuelle lysbilleder og kommentarer formidlede deres indtryk af Mongoliet netop nu.

Mødet blev annonceret i et særskilt udsendt mødeprogram for efteråret 2001.

- *Medlemsmøde 58*

Lørdag den 27. oktober kl. 15-17
Danmarks Pædagog. Universitet
Emdrupvej 101, København NV

Lokale: se opslag på døren ved ankomsten.

Støtte til skoler på landet

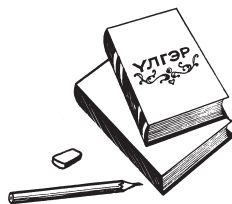
– På steppen lever vi meget isoleret og vi er omgivet af dyr hele livet. At gå i skole betyder, at vi adskiller os fra dyrene. Derfor er det vigtigt, at

vores børn kommer i skole. Sådan nogenlunde svarede en mongolsk hyrde for nogle år siden på spørgsmålet om, hvorfor det var vigtigt, at børnene kom i skole. Det var dengang i 90'erne, da Danida gav omfattende støtte til skolereformerne i Mongoliet. Desværre sluttede Danidas store engagement i den mongolske skoleudvikling i 1999. Men helt slut var det alligevel ikke.

Allerede i efteråret 1999 tog Dansk Mongolsk Selskab sammen med Danmarks Lærerhøjskole (nu Danmarks Pædagogiske Universitet) initiativ til at gennemføre et 3-årigt NGO-projekt. Projektet skulle især fortsætte støtten til udvikling af skoler på landet. Startskuddet lød i august 2000. 40 skoler fra alle aimager blev involveret i projektet.

Projektet sætter bl.a. fokus på udvikling af undervisningsmaterialer og efteruddannelse af lærere. Der ydes støtte til etablering af »skolen som lokalt kulturcenter« og børn fra fattige familier får på forskellig vis hjælp til at fastholde skolegangen. Mange skoler er i en dårlig forfatning og derfor rummer projektet også støtte til reparationsarbejder og mindre forbedringer af klasseværelser, skolebygninger og kostafdelinger på skolerne. Forudsat at forældre og lokalsamfund selv yder en indsats.

– Et år er gået og der er masser at fortælle om, siger foredragsholderen, Johnny Baltzersen fra Danmarks Pædagogiske Universitet.

- *Medlemsmøde 59*

Lørdag den 19. januar 2002.
Tid og sted annonceres senere.

The Wild East

I det vinterkolde Ulaanbaatar forsøger to unge *hustlere* at skabe sig en meningsfyldt tilværelse i et samfund præget af indre modsætninger. Hvordan skaber man en ny identitet på skuldrene af en kultur med stærke traditioner? Tidens løsen er det fri marked og jagten på Vestens forbrugsmønster og livsstil.

Filmens hovedpersoner kaster sig ud i forskellige mere eller mindre tvivlsomme forretninger for at få opfyldt drømmen om et liv på samfundets solside eller bare for at fylde tiden ud til den kærkomne sommer, hvor livet er så meget nemmere at få til at fungere.

Michael Haslund-Christensen er netop blevet færdig med at klippe filmen, som blev optaget *on location* sidste vinter. Ved denne særforevisning vil Selskabets medlemmer dels kunne opleve filmen dels få fortalt historien om dens tilblivelse af Michael.

I næste nummer af GER vil filmen få en mere fylldig omtale.

Meddelelse fra kassereren

Vi har på nuværende tidspunkt omkring 40 medlemmer, der endnu ikke har fået betalt deres kontingent for år 2001. Check venligst, om du er en af dem, så vi undgår at sende en rykker. JK

ISSN 0905-9504